

ЗМІСТ

Засідання шістнадцяте, ранкове (Четвер, 4 жовтня 2018 року)

Заява народного депутата України Шевченка О.Л. щодо включення законопроекту до порядку денного сесії	...3
Внесення змін до статутів Збройних Сил України	...5
Заяви фракцій:	
«Об'єднання «Самопоміч» і «Батьківщина»	...15
«Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт»	...16
Внесення зміни до статті 1 Закону України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей»	...18
Прийняття Постанови «Про схвалення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»	...30
Голосування питання про включення до порядку денного сесії проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» щодо засудження та заборони «російського світу» («русского міра») в Україні»	...45

Прийняття за основу проекту Закону
«Про забезпечення функціонування
української мови як державної»

...46

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ШІСТНАДЦЯТЕ

*Сесійний зал Верховної Ради України
4 жовтня 2018 року, 10 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги народні депутати! Прошу заходити до залу і підготуватися до реєстрації. Будь ласка, реєструємося.

У сесійному залі зареєструвалися 367 народних депутатів. Ранкове пленарне засідання Верховної Ради України оголошується відкритим.

До мене надійшла заява від двох фракцій, яку вони готові замінити виступом з трибуни.

Запрошую до виступу Олександра Шевченка. Будь ласка, 3 хвилини.

ШЕВЧЕНКО О.Л., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 83, Івано-Франківська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні народні депутати! Дорогі українці! Ідеологію «русского мира» п'ята колона ФСБ розпочала просувати в Україні перед війною. Це був перший елемент підготовки до гібридної війни проти громадян України всіх національностей: українців, росіян, кримських татар, болгар, євреїв, румунів та всіх інших, тих, хто жив у мирі та злагоді на українській землі.

Ідеологією «русского мира» кремлівське керівництво нині обґрунтовує як підле вторгнення в Україну. Ця ідеологія вже забрала десятки тисяч життів. На фронтах на сході багато етнічних росіян разом з українцями захищають Україну від людиноненависницького «русского мира», сконструйованого в лабораторіях ФСБ Росії.

Ідеологія «руського мира» за красивими для когось обгортками – це ідеологія великодержавного шовінізму, імперіалізму, нацизму, розбрату та ненависті.

Цікаво, що днями саме той факт реєстрації мною у Верховній Раді України законопроекту [№ 9139](#) про засудження та заборону в Україні ідеології «руського мира» викликав на пропагандистському державному телеканалі «Росія-1» справжню істерику.

Ідеологія «руського мира» в Україні має бути заборонена. Вона приносить лише страждання усім мешканцям України. Не стануть винятком і росіяни, які є співгромадянами та вважають Україну своєю Батьківщиною.

Після Майдану 2013-2014 років проповідники «руського мира» були дезорганізовані та пішли, як-то кажуть, у підпілля. Але сьогодні вони осмілилися та знову піднімають голову. Ми зараз є свідками політичного ренесансу кума Путіна. Його заробітки на монопольному ринку скрапленого газу в Україні використовуються і для диверсійної ідеологічної роботи в Україні. Проповідники «руського мира» вже мріють про політичний реванш.

Переконаний, що російський фашизм в Україні не пройде. Імперська політика «руського мира» обламає свої гнилі зуби об Україну й українців. Ми, народні депутати України, повинні поставити заслін на шляху російського шовінізму та вирізати ту ракову пухлину «руського мира».

Закликаю вас, пане Президенте Петре Порошенко, та Голову Верховної Ради пана Андрія Парубія, шановних депутатів об'єднати зусилля для прийняття законопроекту № 9139 як першочергового та включити до порядку денного і проголосувати сьогодні.

Дякую всім. Слава Україні! Слава її захисникам!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Протягом дня я попрошу працівників Апарату Верховної Ради України зареєструвати законопроект № 9139 і запропоную включити його до порядку денного сесії.

Ірина Геращенко. Будь ласка, 1 хвилина.

ГЕРАЩЕНКО І.В., *Перший заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ,*

партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги! Цілком поділяючи ті застереження, з якими виступили народні депутати України, я все-таки маю нагадати норми статті 51 глави 9 «Дотримання дисципліни та норм етики на пленарних засіданнях Верховної Ради України» Регламенту, за якою забороняється народним депутатам вносити до залу засідань та використовувати під час проведення пленарного засідання плакати, лозунги та гучномовці. Одна з важливих європейських традицій, яка відрізняє українських парламентаріїв від «руського мира», – це повага до історичного приміщення Верховної Ради України.

Звертаюся до народних депутатів України, які щойно виступали з трибуни, з проханням плакати, якими зараз обвішана трибуна, що не відповідає європейській традиції так ставитися до історичного приміщення, забрати. Якщо є таке бажання, я візьму їх до себе на зберігання як Перший заступник Голови Верховної Ради України.

Прошу їх забрати під час перерви о 12 годині.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, я вас почув і протягом дня поставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії законопроекту № 9139. Разом з тим прошу виконати прохання, яке щойно було озвучено. Мені дуже прикро, що цей відповідальний день у нас починається з такого розбалансу.

Наголошую, що сьогодні в нас дуже відповідальний порядок денний. Першим у порядку денному стоїть проект Закону «Про внесення змін до статутів Збройних Сил України», також стоїть довгоочікуваний блок законопроектів, які стосуються питань української мови. Разом з тим, колеги, хочу вас повідомити, що вчора на засіданні комітету було прийнято рішення про продовження терміну дії закону про райони Донецької та Луганської областей. Ми сьогодні матимемо змогу розглянути і їх. Це наше міжнародне зобов'язання, яке дасть можливість продовжити санкції проти Росії. Закликаю всіх до спокою, впорядкованості, системної та планової роботи.

Ми починаємо з першого питання порядку денного. На ваш розгляд пропонується проект Закону «Про внесення змін до статутів Збройних Сил України» ([№ 9036](#)). Це друге читання, що не потребує голосування за окрему процедуру.

Запрошую до доповіді представника Комітету з питань національної безпеки і оборони Івана Вінника. Прошу, пане Іване, доповідайте.

ВІННИК І.Ю., секретар Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (одномандатний виборчий округ № 184, Херсонська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Доброго ранку, шановні колеги! Я особисто також підтримую заборону ідеології «руського мира» і вважаю, що така ідеологія абсолютно аморальна, базується на головних та базових принципах людської гідності з використанням релігійних інституцій з метою проведення агресивних дій із застосуванням як військової, так і гуманітарних форм агресії, проявів різних форм гібридної війни із захопленням територій, вбивств мирних громадян. Безумовно, ця ідеологія на рівні з іншими злочинними ідеологіями, які вже мають історичні наслідки і ознаки, має отримати відповідний статус.

Що стосується коментарів, які зараз озвучив спікер Верховної Ради Андрій Володимирович Парубій щодо статусу проведення засідання Комітету з питань національної безпеки і оборони з визначеним порядком денним, хочу повідомити, що засідання комітету, яке розпочалося учора, тривало до сьогодні, на ньому була достатня кількість депутатів. Ми зібрали кворум і прийняли відповідні рішення. Засідання закривається сьогодні, і всі подання, потрібні для того, щоб Верховна Рада України розглянула законопроекти, що стоять у порядку денному на сьогодні, будуть вчасно подані до Апарату Верховної Ради і роздані народним депутатам.

До речі, не можу не повідомити всіх про рішення комітету, які мають суто дорадчий статус, відповідно до висновків Конституційного Суду на підставі Конституції України. Керуючись цим фактом, Верховна Рада України, безумовно, має право прийняти самостійне рішення щодо будь-якого законопроекту, беручи виключно до відома позицію комітету.

До речі, якщо говорити окремо про невідкладні законопроекти, а саме проект про внесення зміни до Закону України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей», внесений Президентом як невідкладний, це дає можливість спікеру Верховної Ради України відступати від окремих позицій Регламенту і голосувати такі пропозиції за підтримки сесійної зали належним чином за наявності відповідної кількості голосів за відповідне рішення.

Переходячи до порядку денного, на ваш розгляд пропонується законопроект № 9036, внесений Президентом України як невідкладний. За пропозицією Президента України пропонується внести зміни до статутів Збройних Сил України, імплементувавши вітання «Слава Україні! – Героям слава!» як базове вітання під час проходження служби.

Під час розгляду законопроекту в першому читанні і ухваленні постанови про прийняття за основу проекту закону була пропозиція внести також зміни до Закону України «Про Національну поліцію» і поширити пропозиції про вітання «Слава Україні! – Героям слава!» також у порядок проходження служби в підрозділах Національної поліції.

Комітет доопрацювання здійснив, ми отримали 44 поправки станом на 3 жовтня 2018 року, про що я маю відповідно доповідну записку від фахівця комітету, який опрацьовував, дві з цих поправок враховано повністю, п'ять – частково, 36 – редакційно і одну – відхилено.

Більшість поправок, які враховано редакційно, стосуються саме виключення терміна «товаришу» в будь-яких вітаннях, замінивши його словами «пане», «пані» під час звернення до військовослужбовців, а в даному разі осіб, які проходять службу в Національній поліції України.

Тому, якщо не заперечуєте, давайте рухатися за поправками швидко і підтримаємо цю абсолютно доречну ідею в контексті протидії «руського мира», зокрема в другому читанні та в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, ви пригадуєте, логіка перенесення розгляду законопроекту в другому читанні полягала в тому, щоб ми

поширили використання вітання «Слава Україні! – Героям слава!» й на інші підрозділи сектору безпеки. Комітет зумів провести цю роботу. Зараз ми переходимо до розгляду поправок.

Прошу авторів поправок і хто хоче виступити шляхом підняття руки висловити свою думку. Я називатиму номери поправок.

Поправка 2. Не наполягає.

Поправка 3. Пастух. Будь ласка, пане Тарасе.

ПАСТУХ Т.Т., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (одномандатний виборчий округ № 163, Тернопільська область, самовисуванець). Підтримуючи в цілому дану поправку, хочу сказати Голові Верховної Ради з приводу тієї інформації, яку щойно надав секретар нашого комітету. Він повідомив про те, що вчора нібито розпочалося засідання Комітету з питань національної безпеки і оборони, на якому було ухвалено рішення про підтримку законопроекту про так званий особливий статус. Проте хочу поінформувати всю країну і народних депутатів, у тому числі Голову Верховної Ради, що вчора не було достатньо депутатів для кворуму, щоб розпочати засідання комітету. Воно не розпочалося і не може продовжуватися до сьогоднішнього ранку і тут прийматися рішення.

Наперед повідомляю, що депутати від фракції «Об'єднання «Самопоміч» не брали участі в засіданні комітету, на якому була спроба легалізувати амністію для бойовиків, які вбивали наших військовослужбовців.

Засідання комітету не відбулося, тому що члени комітету не були повідомлені про його проведення і про порядок денний, і тим паче не було жодного голосування. Не наполягаю на голосуванні за цю...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Іване.

ВІННИК І.Ю. З усією повагою до доповідача хочу категорично заперечити ті цитати, які пролунали з приводу мого звернення до Верховної Ради України. Я, дійсно, повідомив, що засідання розпочалося вчора і тривало до сьогодні. Необхідний кворум з'явився сьогодні вранці. Відповідні рішення були прийняті шляхом письмового

голосування, передані до Апарату Верховної Ради. Усі бажаючі можуть подивитися результати: 10 осіб. Кворум був.

Що стосується предмета розгляду комітету. Хочу категорично заперечити: ми не розглядали жодного законопроекту, який передбачав би амністію для бойовиків. Тому давайте все-таки у своїх виступах дотримуватися змісту тих законодавчих актів, які ми розглядаємо.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Поправка 4. Соболев, будь ласка.

СОБОЛЄВ Є.В., член Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Хочу подякувати колегам з Комітету з питань національної безпеки і оборони за співпрацю. Дуже важливо, що ми виключили радянське звертання «товариш».

Хочу звернути увагу на те, що в нашій поправці ми так само пропонували піти історичним славетним шляхом Української повстанської армії і запровадити звертання за посадою «пане» і «друзе». Наприклад, в Українській повстанській армії часто зверталися «друзе командире». Це жодним чином не порушувало військової ієрархії і відповідає нашим військовим традиціям.

Просимо парламент підтримати в повному обсязі цю пропозицію. Військові історики, у тому числі добровольці, з якими ми консультувалися, вважають, що це буде гідним продовженням традицій Збройних Сил України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Іване.

ВІННИК І.Ю. На засіданні комітету ми також мали широку дискусію з приводу пропозицій, які ви озвучили. Ми, дійсно, спостерігаємо історичні приклади звертання до військовослужбовця «друзе». Водночас у сучасній українській мові це слово має дещо інше етимологічне значення, і, підтримуючи цю ідею, ми все-таки вирішили це внести до окремого законопроекту і дотримуватися пропозицій як, власне, Президента, так і того тексту, який міститься

у висновку комітету до другого читання. Але ми, безперечно, погоджуємося з тим, що це питання треба детально дослідити. Якщо ви пропонуватимете, то на наступному засіданні комітету ми навіть можемо створити робочу групу і всіх бажаючих (до речі, їх досить багато, тому що більшість редакційних правок саме стосується того, що треба слово «товариш» замінити словом «друже») залучаємо до роботи в цій групі та спільно визначимося в довгостроковій перспективі, як нам це тлумачити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Автори поправки наполягають, щоб вона була врахована не частково, а повністю.

Ставлю на голосування поправку 4 Єгора Соболева, Пастуха і Семенченка, яка комітетом врахована частково. Автори наполягають, щоб вона була врахована повністю. Хто підтримує дану пропозицію, прошу голосувати.

«За» – 115.

Рішення не прийнято.

Поправки 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 25, 26, 28, 30, 32 (*Шум у залі*)... Яка?

Поправка 32. Єгор Соболев. Будь ласка.

СОБОЛЄВ Є.В. Колеги, хочу ще раз звернути вашу увагу на те, що ми робимо насправді важливий з історичної, військової, патріотичної точки зору крок, запроваджуючи вітання «Слава Україні! – Героям слава!», позбавляючись радянського звертання «товариш». Це хороше українське слово, але воно спаплюжене Радянським Союзом і традиціями, від яких нам треба відійти. Ми одночасно пропонуємо розглянути звертання «друже» за посадою з часів Української повстанської армії.

Вдячний членам комітету за розуміння, за підтримку. Добре, що тут ми можемо бути одностайними, і я впевнений, що це рішення треба обов'язково прийняти.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Іване.

ВІННИК І.Ю. Дякуємо фракції «Об'єднання «Самопоміч» за позицію та підтримку цих ініціатив. Безумовно, треба ще раз повернутися до важливості цього проекту законодавчого акта, особливо щодо виступів, які лунали на початку нашого пленарного засідання в контексті руйнування радянських традицій, заперечення будь-яких виявів сучасних форм «руського мира». Безперечно, відступ від радянських традицій вітання у Збройних Силах України та запровадження, власне, українських історичних традиційних вітань не менш важливі, ніж розвиток як морального духу українського військовослужбовця, так і розвиток техніки, підвищення грошового, вирішення квартирного забезпечення, питання соціального захисту, тому що в сукупності всі ці речі роблять нашу армію сильнішою.

Наша армія – є головним гарантом української незалежності, суверенітету, недоторканності нашої держави. Без наявності потужної армії жодна країна не може бути успішною ані в дипломатії, ані в економіці, ані, на жаль, в енергетичній безпеці. Тому що сьогодні та парадигма і той порядок денний, який нав'язаний агресивною політикою Російської Федерації не лише в Україні, а й у світі, базується на платформі агресивної політики і саме збройних сил, які застосовує Путін в будь-яких питаннях, які турбують його особисто, навіть не громадян Російської Федерації.

Дуже прикро, що формуються відповідні потужні інформаційні скрепи, які гуртують абсолютно в умовах омани російську націю, яка починає проводити агресивну політику не лише стосовно України. Ми бачимо жертви в Сирії, хімічні атаки на території Великої Британії, зухвалі втручання у вибори у Сполучених Штатах Америки. Ми чітко усвідомлюємо, що ця політика втручання із застосуванням гібридних форм інформаційних ризиків, інформаційних пропагандистських речей сьогодні знищує мир у світі, вбиває громадян, вбиває душі людей. Тому, безумовно, з розвитком армії... Я сподіваюся, ми сьогодні приділимо увагу й інформаційній безпеці держави, яка жодним чином не врегульована на рівні законодавства. Те, що ми робитимемо сьогодні, буде певною ручною мірою. Але це єдине, що може зробити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Автори наполягають на голосуванні, так? Ні, не наполягають. Добре.

Поправки 33, 34, 36, 37, 38...

Колеги, хто ще наполягає на поправках, підніміть руку, будь ласка.

Поправки 42, 43.

Поправка 44 Оксани Білозір. Вона відхилена. Ви не наполягаєте?

Будь ласка, прокоментуйте поправку 44.

ВІННИК І.Ю. Хочу пояснити, чому ця важлива поправка відхилена. Насправді пропонується привітання «Слава Україні! – Героям слава!» так само імплементувати в Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України в ХХ столітті», до речі, прийнятий Верховною Радою восьмого скликання, у якому ми згадуємо і воїнів Української повстанської армії, і прирівнюємо їх статус до будь-якого борця за незалежність України, включно з ветеранами антитерористичної операції, з ветеранами операції Об'єднаних сил і будь-яким добровольцем-громадянином, який за покликом волі почав захищати нашу країну.

Ми цю поправку не врахували, тому що це вимога Регламенту. На жаль, законодавчі акти, які розглядаються Комітетом з питань національної безпеки і оборони, традиційно підпадають під відповідні атаки окремих суб'єктів у Верховній Раді України, які працюють на порядок денний, що отримують з Російської Федерації, з Кремля, і намагаються всіляко зробити спроби визнати їх недійсними, нечинними, прийнятими у незаконний спосіб і з порушенням Регламенту.

Тому, безумовно, цей важливий законопроект, на мій погляд, не лише підсилює нашу українську армію, а є складовою гуманітарної безпеки нашої держави, впроваджуючи українські традиції в українське військо. Він стане черговим прикладом об'єкта атаки п'ятої колони, яка отримує вказівки з Кремля, що їм робити в сесійній залі.

Переконаний, що відповідні звернення, можливо, і потраплять до Конституційного Суду України. Тому ми з великою повагою до Регламенту Верховної Ради цю поправку відхилили, водночас підтримуючи ідеологію цієї поправки. У наступному...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, вимагає слово Андрій Тетерук, 1 хвилина. Потім – заключне слово, і переходитимемо до голосування.

За кілька хвилин відбудеться голосування. Прошу всіх заходити до залу і підготуватися до голосування.

Будь ласка, Тетерук.

ТЕТЕРУК А.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Звертаюся до колег народних депутатів, щоб усі повернулися на свої робочі місця, проголосували за цей дуже важливий законопроект, тому що перед нами стоїть дуже багато викликів, відповіді на які очікує українське суспільство. На всі ці виклики ми маємо дати правильну позитивну відповідь.

Закликаю проголосувати за цей законопроект і налаштуватися на якісну, плідну роботу протягом сьогоднішнього робочого дня.

Дякую всім за робочу атмосферу. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Іван Вінник – заключне слово. Колеги, через 2 хвилини переходимо до прийняття рішення. Прошу всіх голів фракцій і секретаріат Верховної Ради запросити депутатів до залу. Заключне слово, і ми переходимо до голосування.

Будь ласка, пане Іване.

ВІННИК І.Ю. Продовжуючи свій попередній виступ і мотивуючи всіх у сесійній залі об'єднатися навколо цього законопроекту, не можу не пригадати слова побрехунчика Міністерства закордонних справ Російської Федерації Марії Захарової, коли вона вибухнула черговим постом у *Facebook* про те, що Україна, на її погляд, підкреслюю, впроваджує якісь нацистські гасла.

Нам довелося на засіданні комітету звернутися до Марії Захарової і нагадати, що прапор армії Власова – саме сучасний російський триколор – майоріє над кремлівським шпилем на Красній площі. Чомусь це жодним чином не турбує, власне, Марію Захарову. Хоча всьому світу відомі злочини Російської визвольної армії під

керівництвом Власова, які були вчинені стосовно народу Радянського Союзу свого часу і, зокрема, України.

Тому така реакція російських, московських кликуш говорить про те, що Україна на правильному шляху. І єдність сьогодні в залі чітко свідчить, що Україна налаштована добитися повної перемоги в оборонній війні, яку ми змушені вести, роблячи відсіч агресії Російської Федерації. Ми звільнимо наші території і вимагатимемо відповідних компенсацій та репарацій від Російської Федерації.

Давайте приймати законопроект у другому читанні та в цілому в редакції комітету з техніко-юридичними правками. Єдність покаже налаштованість Верховної Ради України до перемоги України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, можемо переходити до прийняття рішення. Ви тут голосуєте? Так.

Прошу всіх повернутися до залу і займати робочі місця.

Отже, колеги... *(Шум у залі)*.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні колеги, просимо повертатися до сесійної зали. За 30 секунд відбудеться надзвичайно важливе голосування за проект Закону «Про внесення змін до статутів Збройних Сил України». Це буде найкращий подарунок українського парламенту до Дня захисника України. Будь ласка, повертайтеся до сесійної зали.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, прошу підготуватися до голосування. Думаю, що це відповідальне голосування буде для всіх знаковим. Хочу подякувати комітету, який провів дуже системну роботу, і ми маємо злагоджений і системний законопроект.

Колеги, можемо голосувати?

Ставлю на голосування пропозицію комітету про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до статутів Збройних Сил України» (№ 9036) у другому читанні та в цілому. Прошу підтримати. Голосуємо уважно та відповідально.

«За» – 271.

Закон прийнято.

Вітаю Збройні Сили України, Національну поліцію і всю Україну, що ми повернулися до історичного вітання військової української традиції «Слава Україні! – Героям слава!» та до військового звертання «пане». Я вважаю, що це важливий, символічний акт і найважливіша символічна дія українського парламенту. Вітаю, колеги.

Зараз ми маємо заяву від двох фракцій – «Об'єднання «Самопоміч» і «Батьківщина». Вони готові замінити перерву на виступ з трибуни.

Запрошую до слова Сергія Соболева. Будь ласка, 3 хвилини.

СОБОЛЄВ С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Ми зараз розглядаємо патріотичні питання. Закон, який щойно проголосовано абсолютною більшістю залу, – дуже важливий. Наступне питання врегулює, зрештою, ті проблеми, які не були розв'язані стільки десятиліть у незалежній Україні. Але мене турбує не це.

На фоні розгляду патріотичних питань якось тихо і спокійно пройшла інформація не на каналах Медведчука і російських, а на центральних українських каналах про те, що, на жаль, Президент України і далі продовжує сплачувати податки до російського бюджету. Відповідь Президента і корпорації «Рошен» про те, що останні поставки були лише в першому півріччі 2017 року, – це підтвердження того, що поки країна чотири роки веде війну з російським агресором, у нас є горе-підприємці, які й далі сплачують податки до російського бюджету. Ці гроші використовуються російським бюджетом для підтримки російської окупаційної армії. Але це ще не все.

Вчорашня інформація, яка була оголошена фракцією «Об'єднання «Самопоміч», – і жодної реакції в країні. Вдумайтеся, друга посадова особа Служби зовнішньої розвідки України пан Семочко. Журналісти продемонстрували російські паспорти його і всієї родини. Людина, яка призначена Президентом України керувати зовнішньою розвідкою, – громадянин Російської Федерації. Хто призначав його?

Путін? Янукович це робив відкрито, призначаючи на посади міністра оборони, Голови Служби безпеки російських громадян. Що відбувається в країні? Скільки це буде продовжуватися?

Можна прикриватися патріотичними законами, патріотичними гаслами, але як така кадрова політика, як такий бізнес на крові може продовжуватися у країні?

Ми вимагаємо негайного розслідування цих фактів і ухвалення закону про імпичмент Президента, щоб не кортіло і йому, і всім наступним. Завжди мати на увазі, що парламент і суспільство стоїть на сторожі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги народні депутати дуже наполегливо просять зачитати їхні заяви з приводу голосування. Перша заява від Белькової: прошу зарахувати мій голос «за» щодо законопроекту [№ 9036](#), і друга від Євляхова: прошу зарахувати мій голос «за» щодо законопроекту [№ 9036](#). Я це оголосив публічно, щоб ваша позиція була відома суспільству.

До мене надійшла друга заява від двох фракцій – «Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт» – на перерву, але вони готові замінити її виступом.

Запрошується до виступу Ірина Геращенко. Будь ласка, ще 3 хвилини.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні колеги! Хочу щиро підтримати шановного колегу з фракції «Батьківщина» пана Кожем'якіна, який також звертається до тих людей, які, демонструючи тут принципи швидше «руського мира», ніж європейської практики, позавішували історичне приміщення парламенту плакатами. Ще раз звертаємося до вас з проханням зняти плакати. Усі розумні люди читають законопроекти, а не плакати.

А тепер прошу надати мені 3 хвилини, щоб я мала можливість від імені двох фракцій...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 3 хвилини.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дорогі однодумці й не менш дорогі опоненти! Рівно рік тому в залі нас лякали опоненти Президента Порошенка і апологети, противники Мінського переговорного процесу тим, що якщо ми проголосуємо за пролонгацію закону про особливості місцевого самоврядування Донецької та Луганської областей, то вже завтра в парламенті будуть сидіти «Гіві», «Моторола», Захарченко. Якщо в пеклі є парламент, то вони там засідають і чекають свого подільника Путіна. Насправді я хочу, щоб усі ми, шановні колеги, були дуже відповідальними і ніколи не брехали нашим дорогим громадянам України, коли обговорюємо такі делікатні теми.

Хочу відповідально заявити всім українцям, що більш засмучених і принижених росіян, ніж це було після того, коли український парламент прийняв це відповідальне рішення, ми в Мінську ніколи не бачили. Тому що ця камарилья мріяла, що ми зірвемо це голосування під патріотичними гаслами і тим самим дамо привід друзям Путіна в Європейському Союзі зірвати санкції.

Ще раз хочу подякувати тим фракціям парламенту та позафракційним депутатам, які тоді не дали цього зробити, і звернутися до колег з проханням проголосувати за пролонгацію закону про особливості місцевого самоврядування в Донецькій та Луганській областях до 31 грудня 2019 року, як це пропонує Президент Порошенко.

Дорогі українці! Усі ті, які говорять вам, що в цьому законі є норма про амністію бойовикам, – кажуть неправду, тому що, дійсно, у політичному блоці Мінських угод є окремий закон про амністію, але це інший законопроект, і сьогодні парламент його не розглядає. Більше того, будь-який закон чи це мова йде про амністію, під яку, до речі, ніколи не потраплять вбивці, гвалтівники, ті, які тримали в полоні наших українців, ті, які збивали «Боїнг», бо це неможливо, це військові злочини, і вони відповідатимуть за свої злочини. Але коли ми будемо говорити про імплементацію будь-якого закону, що стосується сьогодні окупованого Донбасу, це стане можливо за трьох умов: перше – деокупація Донбасу, друге – демілітаризація Донбасу, третє – роззброєння Донбасу. Якщо ви запитаете мене, чи зараз це можливо без введення миротворчої місії з широким мандатом тимчасової міжнародної адміністрації, я вам скажу: ні.

Тому сьогодні апелюю до своїх колег і опонентів з проханням, щоб ми в європейській важкій дискусії, нехай емоційній, але включили до порядку денного цей законопроект і прийняли його.

Хочу ще раз звернутися до вас, дорогі мої, це закон не проти України, а проти Російської Федерації, бо це закон про санкції. Давайте не дамо шансу Росії зістрибнути із санкцій українськими руками. Тому що Росія жодного дня не виконувала Мінських угод – це правда, але Мінські угоди працюють, бо вони прив'язані до санкцій, і Росія вже платить за цими санкціями. Ось останній приклад. Ми щойно повернулися з Нью-Йорка, де внесок кожної країни до ООН вираховується з її економічного зростання і ВВП. Росія, яка ще вчора платила внесок – 25 мільйонів, сьогодні платить менше 10 мільйонів, тому що там відбувається зубожіння і Росія платить за авантюру свого Президента Путіна, за війну в Україні. Нехай платять ще дорожче...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, зараз на вимогу двох фракцій я поставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного для прийняття рішення проектів закону № 9153 і № 9153-1.

Прошу голів фракцій і секретаріат Верховної Ради України запросити народних депутатів до залу.

Отже, зараз я поставлю на розсуд залу пропозицію про включення до порядку денного для прийняття рішення проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 1 Закону України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» ([№ 9153](#)) і [№ 9153-1](#).

Хочу наголосити, що це законопроект про продовження санкцій, який дасть можливість організувати міжнародне співтовариство для продовження санкцій проти Росії.

Прошу всіх зайняти робочі місця і підготуватися до голосування (*Шум у залі*).

Ви всі знаєте, наскільки дане голосування є відповідальним і важливим для мобілізації наших міжнародних зусиль у санкційному режимі проти Росії. Минулого року ми це продемонстрували. Дали

можливість протягом року твердо утримувати санкції проти Росії. Сподіваюся, ми зможемо прийняти відповідальне рішення.

Ставлю на голосування пропозицію включити до порядку денного для прийняття рішення проект Закону «Про внесення зміни до статті 1 Закону України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» (№ 9153) і № 9153-1. Прошу підтримати. Голосуємо відповідально.

«За» – 247.

Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду законопроектів № 9153 і № 9153-1 (*Шум у залі*).

Прошу підтримати розгляд питання за скороченою процедурою (*Шум у залі*).

Колеги, увага! Покажіть, будь ласка, по фракціях і групах.

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Оголосіть.

ГОЛОВУЮЧИЙ. «Блок Петра Порошенка» – 109, «Народний фронт» – 69, «Опозиційний блок» – 34, «Об'єднання «Самопоміч» – 0, Радикальної партії – 0, «Батьківщина» – 0, «Воля народу» – 9, «Відродження» – 10, позафракційні – 16.

Прошу підтримати пропозицію про розгляд питання за скороченою процедурою. Голосуємо.

«За» – 207.

Рішення прийнято.

Запрошую до доповіді Першого заступника Голови Верховної Ради України, Уповноваженого Президента України з мирного врегулювання конфлікту в Донецькій та Луганській областях Геращенко Ірину Володимирівну. Будь ласка, пані Ірино.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні колеги! Дякую всім, хто підтримав включення до порядку денного цього законопроекту, і хочу ще раз наголосити, що він має абсолютно технічний характер. Ми не голосуємо зараз за тіло закону, який прийняли у вересні 2014 року, та внесення зміни у березні 2015 року.

Більше того, такий закон не може набрати чинності доти, поки російська армія, російські найманці, російські війська не заберуться

геть з Донбасу, поки туди не зайде міжнародна адміністрація під егідою міжнародної місії «блакитних касок».

Але ми маємо пролонгувати такий закон саме для того, щоб посилити переговорчі позиції українських дипломатів, наших друзів у Європейському Союзі. Насправді у Європейському Союзі (і це не є для вас секретом) є кілька країн, які становлять серйозну зону ризику і виступають за зняття санкцій проти Російської Федерації. У їхніх коаліційних угодах це записано. Вони лише чекають приводу сказати: це ж Україна не виконує політичного блоку Мінських угод.

Друзі, ми все виконали. Далі ми будемо дуже чітко політико-дипломатичним шляхом врегульовувати розв'язану Росією війну на Донбасі, але через посилення нашої армії.

Зараз ідеться лише про абсолютно технічну пролонгацію закону, який також не набере чинності, допоки Російська Федерація не зробить кроків для виконання безпекового, гуманітарного, економічного блоку Мінських угод.

Насамкінець. Ви знаєте, ніхто з вас тут не наведе жодного прикладу, коли в Мінську під час цих важких перемовин здався б хоч 1 сантиметр української землі. Як сказав Леонід Кучма, що це, дійсно, дуже важкі перемовини, після яких кілька днів треба відходити, але їх треба вести, для того щоб звільнити українську землю і українців.

Користуючись нагодою, хочу подякувати Леоніду Кучмі за те, що він за ці роки робив достатньо важку справу в непростих умовах, витримуючи часто критику, тоді як черги, насправді, знаєте, чимось...

ГОЛОВУЮЧИЙ. 30 секунд, будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую.

Колеги, дуже дякую всім, до речі, і опонентам цього законопроекту, що ми демонструємо політичну культуру і просто дебати щодо змісту цього документа. А залу я прошу зайняти відповідальну державницьку позицію і проголосувати за пролонгацію закону до 31 грудня 2019 року.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

До співдоповіді запрошується народний депутат України Левченко Юрій Володимирович. Увімкніть, будь ласка, мікрофон з місця.

ЛЕВЧЕНКО Ю.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 223, м. Київ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Свобода»). Зараз дуже багато хороших слів лунає про цей законопроект, але насправді це відверта брехня. Почнемо з того, кому це вигідно чи не вигідно. Ви розповідали, що Росія дуже боїться такого закону. Якщо Росія боїться його, то чому вам вдалося лише голосами фракції «Опозиційний блок», Партії регіонів (прямих, власне кажучи, агентів Москви) зараз його включити до порядку денного? Без їхніх голосів він навіть не був би включений до порядку денного. Оце реальність щодо того, як Росія нібито боїться такого закону. Насправді, він їй дуже потрібен. Бо такий закон, власне кажучи, виконує вимоги Росії щодо федералізації України.

Я не говоритиму багато загальних фраз, як тут кажуть деякі промовці, а просто цитуватиму, що написано в цьому законі.

«Стаття 3. Держава гарантує відповідно до закону недопущення кримінального переслідування, притягнення до кримінальної, адміністративної відповідальності та покарання осіб, учасників подій на території Донецької, Луганської областей». Тобто амністія терористам, які вбивають зараз наших хлопців.

«Стаття 9. В окремих районах Донецької та Луганської областей рішенням міських, селищних, сільських рад створюються загони народної міліції, на які покладається реалізація завдання з охорони громадського порядку в населених пунктах цих районів». Більше того, ці загони народної міліції можуть бути створені лише з місцевих, які проживають на території відповідного населеного пункту. Тобто абсолютно непідконтрольні воєнні формування, які були створені із сепаратистів і російських, по суті, найманців.

«Стаття 5. В окремих районах Донецької та Луганської областей законами України запроваджується особливий порядок призначення керівних органів прокуратури і судів, який передбачає участь органів місцевого самоврядування у вирішенні цих питань». Тобто знову-таки сепаратисти будуть призначати своїх прокурорів і своїх суддів.

Федералізація. Стаття 8 дає можливість абсолютно мати прямі відносини з Росією окремим районам Донецької, Луганської областей без Києва.

У статті 7 зазначається про те, що це все зобов'язується фінансувати Київ, і не можна скорочувати фінансування.

У статті 5 ідеться про те, що повноваження депутатів місцевих рад і посадових осіб, обраних на позачергових виборах, призначених Верховною Радою цим законом, не можуть бути достроково припинені. Тобто якщо вони діють проти України, їх навіть не можна поставити на перевибори.

Прошу, будь ласка, дати для завершення 20 секунд.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, додайте 30 секунд. Завершуйте.

ЛЕВЧЕНКО Ю.В. Я лише процитував норми того закону, дію якого ви пропонуєте продовжити ще на один рік.

Звертаюся до українського народу, наших телеглядачів і радіо-слухачів, до тих кількох десятків нормальних депутатів у цій залі: не піддавайтеся на цю відверту брехню. Реальність написана на папері, вона полягає в тому, що за це голосувала щойно Партія регіонів, а все решта – це просто брехня, яка постійно лунає в цій залі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запишіться, будь ласка, на виступи в обговоренні: два – за, два – проти.

Отже, запис проведено: зараз співдоповідь від комітету, а потім надам слово для виступів у тій послідовності, в якій записалися.

Іван Вінник. Будь ласка.

ВІННИК І.Ю. Колеги, щоб зрозуміти, що зараз відбувається, треба усвідомити одну важливу річ: будь-яка держава буде міцною тоді, коли вона матиме сильні чотири складові: військову, політико-дипломатичну, інформаційну та економічну.

Законопроект, який ми зараз розглядаємо, стосується надання українській дипломатії відповідної зброї, щоб наша держава була сильною в політико-дипломатичному плані. Тому що коли з Україною воює Російська Федерація, найагресивніша армія світу і, за деякими

дослідженнями, друга найсильніша армія світу, безумовно, військовий паритет Збройних Сил України недостатній для того, щоб ми звільнили наші території.

Російська Федерація окупувала Донбас під гаслами необхідності захистити, нібито, російськомовне населення, допустити російськомовне населення до політичного процесу. Ми розуміємо, що це все фейк, пропаганда, адже на звільнених територіях – у Маріуполі, Краматорську, Слов'янську, Сєвєродонецьку – відбулися вибори до органів місцевого самоврядування, і громадяни обрали того, кого вони вважають за потрібне.

Водночас хотів би нагадати трагічні події вересня 2014 року після віроломного вторгнення регулярної російської армії на територію України. Ми втратили сотні наших воїнів, братів, сестер, чоловіків. Іловайський подвиг української армії ми будемо завжди пам'ятати.

Водночас ми змушені були погодитися на Мінські домовленості з огляду, зокрема, на абсолютно відсутню військову позицію підписантів Будапештського меморандуму, які запевняли Україну в недоторканності, територіальній цілісності. Один з підписантів – Російська Федерація, яка здійснила акт збройної агресії. Тому в гібридній війні можна перемогти винятково гібридними способами.

Що ми зараз робимо? Ми продовжуємо дію закону про особливості місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей. Наявність чинного законодавчого акта з такою назвою – це маркер нашим західним партнерам, що Україна віддана політико-дипломатичному процесу мирного врегулювання з метою звільнення територій від російських агресорів. Закон не набрав чинності, він не почне...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іване, я дам вам ще продовжити.

Наступний – Бурбак від фракції «Народний фронт». Будь ласка.

БУРБАК М.Ю., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів та осіб з інвалідністю (одномандатний виборчий округ № 204, Чернівецька область, політична партія «Народний фронт»).* Шановні колеги! Президент України вніс

до Верховної Ради України законопроект про продовження дії Закону «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей».

Від наших західних партнерів ми почули достатньо запевнень, що пролонгація цього закону є важливим інструментом для продовження і збільшення консолідованого міжнародного тиску на Кремль.

Наголошую, що сьогодні продовження і посилення західних та українських санкцій проти Москви є ключовим, найбільш реалістичним і дієвим засобом примусу агресора до миру. Ваші представники не раз на всіх зустрічах із західними партнерами кажуть: «Продовжуйте санкції, вони нам потрібні для того, щоб стримати агресора». Коли ж ви щирі: коли не голосуєте за цей законопроект чи коли вимагаєте, щоб наші західні партнери продовжували санкції?

Хочу нагадати, що за активної підтримки фракції «Народний фронт» у січні цього року Верховною Радою було прийнято Закон «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», яким чітко було визначено, що є збройна агресія Росії проти України на Донбасі і в Криму. Відповідно Донбас і Крим окуповані. Росія – агресор, який несе повну та безумовну відповідальність за збройну агресію та окупацію частини українських територій. Це також має бути чітким і послідовним посланням України до міжнародної спільноти.

Кремлівська верхівка несе повну відповідальність за порушення всіх мирних домовленостей, за десятки тисяч убитих і скалічених українців, за викрадення і катування людей, за насильство і мародерство та інші міжнародні кримінальні злочини.

Хочу наголосити, що пролонгація закону не знімає з Росії повної відповідальності за агресію та окупацію. Саме тому Кремль звивається і шукає будь-яких способів вирватися з-під міжнародного тиску. Непродовження дії закону гратиме на руку Кремля і тим у світі, хто шукає привід звинуватити жертву, а не агресора.

Водночас нагадаю, що будь-які остаточні рішення щодо мирних угод і особливого статусу можуть бути прийняті лише тут Верховною Радою і якщо на те буде воля українського народу. Це вимога Конституції. Гаранти нашої незалежності і безпеки – українська воля

та сильне українське військо. Прийняття такого закону – це дуже непросте рішення у співпраці з нашими західними колегами.

Україна дотримується свого слова, своїх зобов'язань мають дотриматися наші західні партнери.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до слова Луценка Ігоря Вікторовича від фракції «Батьківщина». Будь ласка.

ЛУЦЕНКО І.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановний український народе! Насамперед звертаюся до простих громадян і хочу пояснити, що зараз відбувається. У Верховній Раді настав момент істини, момент, коли всім стане очевидно, хто фасадний патріот, котрий клеїть плакати: «Мова. Армія. Церква. Віра», а хто – реальний.

Ми вже спостерігаємо союз фракції «Блок Петра Порошенка» і фракції «Опозиційний блок», які злилися в єдиному пориві для того, щоб дати місцеве самоврядування негідникам-терористам, котрі зараз вбивають наших солдат на сході, дати оце так зване самоврядування російським окупантам. Що передбачає цей законопроект? Послухайте, будь ласка, шановні представники фракції Президента, для вас ще раз поясню, за що ви зараз будете голосувати.

Перед тим як ми отримаємо контроль над кордоном, нам пропонують провести місцеві вибори. Які там взагалі можливі вибори під таким соусом, скажіть мені, будь ласка? Ви за це голосуєте? Що ви зараз робите? Ці вибори будуть легалізувати їх суддів, їх так звану міліцію, їх так званих прокурорів, їх так звані суди. Це все будуть контролювати терористи і агресор – Росія. Таким законом ми зараз створюємо там Російську Федерацію.

Прошу всіх патріотів зараз сконцентруватися і не голосувати за цей законопроект. Фракція «Батьківщина» голосує «проти».

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від Радикальної партії Ігор Мосійчук. Будь ласка, пане Ігоре.

МОСІЙЧУК І.В., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка).* Наша фракція жодного разу не голосувала в парламенті за цю ганьбу, яку зараз проштовхує кремлівсько-окупаційний блок разом зі своїми союзниками.

Зараз настане час істини, і вся країна побачить не партію миру, а партію війни, тому що Мінськ не приніс жодного дня миру. Він саме і пролонгує війну. Скажіть, яку користь для української нації, для українських військових принесло мертвонароджене дитя міжнародної дипломатії, яке ви колихаєте в Мінську? Жодної! Крім бізнесу на крові, – нічого не було.

Фракція Радикальної партії Олега Ляшка послідовно виступала і виступає проти цього законопроекту. Більше того, ми звертаємо увагу української нації на те, що зараз тут відбудеться шляхом голосування злиття і продемонструється єдність прокремлівських сил. Кожен, хто натисне кнопку «за», проголосує разом з кремлівсько-окупаційним блоком за продовження війни на Донбасі, за вбивства українців, за амністію вбивцям, за те, щоб там були суди.

Насамкінець. Навіть якщо ви гіпотетично говорите про Мінськ і думаєте, що скасують санкції, у мене єдине запитання: чому ж ви мовчите, що проводять псевдовибори? Тобто Путіну, маріонеткам ви не наказуєте, а самі прогинаєтеся. Ганьба плебеям, які голосуватимуть.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від фракції «Опозиційний блок» Юрій Бойко.

БОЙКО Ю.А., *член Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів та осіб з інвалідністю (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»).* Шановний пане спікер! Шановні присутні! Наша фракція відразу підтримала підписання Мінського протоколу і вважає, що це було дуже важливе і відповідальне рішення. Запропонований сьогодні

законопроект є складовою та невід'ємною частиною цього протоколу, тому повинен бути прийнятим і продовжена дія закону. Це наша позиція. Ми розуміємо, що закон не працює, і для того щоб він запрацював, потрібні зміни до Конституції, яких немає. Але ми підтримуємо цей законопроект тому, що він дає шанс Україні на мир. Це надія на мир для всієї держави, дипломатичний шлях вирішення того конфлікту, який сьогодні все населення України вважає головним для країни.

Хочу ще раз наголосити на позиції нашої фракції, яку ми не раз висловлювали. Ми вважаємо, що для того щоб повернути територію і людей до країни, повинні проводити прямі переговори з усіма конфліктуючими сторонами, не ховатися за посередництво, виходити чесно і офіційно, щоб повернути мир у державу. Якщо сьогоднішня влада боїться за свої рейтинги, то ми готові братися за цю роботу задля повернення території і людей в Україну.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від фракції «Об'єднання «Самопоміч» Тарас Пастух. Будь ласка.

ПАСТУХ Т.Т. Шановні українці! Ви маєте можливість, нарешті, побачити скинуті маски в цьому залі, хто об'єднався у тому пориві, щоб дати можливість Росії далі продовжувати війну, загарбувати нашу територію, амністувати тих, які вбивали наших хлопців.

У чому тоді правда, а в чому брехня? Вам обіцяли і розказували про те, що Росія засумувала. Почитайте заяви Лаврова і всіх бойовиків. Вони вимагають від України продовження особливого статусу, для того щоб бути безкарними за вбивства наших хлопців.

У чому тут насправді правда. У законопроекті передбачається чітка амністія для всіх, хто вбивав українців, хто загарбував нашу територію, хто знущався з наших полонених.

Але ви забуваєте про те, що Україна вже несе покарання за цю війну. Сьогодні сотні наших військовослужбовців сидять у в'язницях і відбувають покарання за ті дії, яких, можливо, не вчиняли. А навіть якщо і вчиняли, то з любов'ю до своєї країни, з бажанням помститися тому, хто вбивав їхніх друзів, побратимів. Вони, дійсно, брали ту зброю і приводили той вирок до виконання, що не може винести

український суд і українська прокуратура. Вони вже відбувають покарання і це роблять з гідністю.

Однак продовження цього статусу дасть можливість уже не вам, а наступному парламенту, в якому, напевно, вже буде Медведчук із своєю коаліцією, 31 грудня наступного року зробити все для того, щоб та амністія відбулася вже не вашими руками, але сьогодні ви їм передаєте цю владу. За це ви будете нести відповідальність в пеклі разом з «Гіві», «Моторолою» і рештою поплічниками. Ви станете їхніми співучасниками.

Слава Україні, усім українцям і нашим героям!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від групи «Партія «Відродження» Валерій Писаренко з місця. Так, пане Валерію? Увімкніть мікрофон, будь ласка.

ПИСАРЕНКО В.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 168, Харківська область, самовисуванець).* Дякую. Шановний пане Голово! Шановні колеги! Ви знаєте, за результатами останніх соціологічних досліджень, сьогодні людей насамперед турбує питання про мир. Учора я перебував у Харкові, проводив прийом громадян, і більшість людей, які приходять навіть зі своїми маленькими, середніми, великими проблемами, запитують єдине: «А що парламент і ви робитимете для того, щоб в Україні все-таки настав мир?». Я розумію, що це можуть відчувати на собі небагато людей, але в нас на сході є питання до депутатів, до Верховної Ради: «Коли будуть працювати задля того, щоб воювати не тут, у сесійній залі, а робити реальні кроки для досягнення миру?». Я розумію, що це не так просто, нам потрібно прийняти багато непростих рішень, але все одно маємо працювати тут єдиною командою на благо нашої країни.

Наша фракція підтримуватиме всі рішення, які дадуть можливість досягнути миру в Україні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Зараз заключний виступ від фракції «Блок Петра Порошенка» Ірини Геращенко. Прошу всіх зайти до залу, через 2 хвилини відбудеться голосування щодо даного питання.

Будь ласка, пані Ірино.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні однодумці і не менш шановні опоненти! Хочу ще раз подякувати за те, що сьогоднішня дискусія, попри важкість цієї теми, відбувається в рамках парламентських правил. Це, дійсно, світоглядна дискусія. Для мене і для команди Петра Олексійовича Порошенка Донбас – це не «Гіви» і «Моторола». Донбас – це Ігор Козловський, Донбас – це журналіст Станіслав Асєєв, якого ми маємо звільнити. Донбас – це Олексій Рябчин, це в тому числі і Лубінець, наш депутат, і всі наші колеги, які стали вимушеними переселенцями через деструктивні дії Путіна. Саме ці люди є голосом Донбасу, вони мають обирати нову владу Донбасу, а не «гіви» й «мотороли». Очевидно, що закон про амністію – це абсолютно інший закон. Але коли навіть до цього дійде, рішення щодо амністії будуть виносити українські суди, а не бандити зі зброєю. Тому дуже важливо, щоб ви знали ключові досягнення Мінську. Це припинення широкомасштабного наступу і повномасштабної війни. Припинення того, що сьогодні не здійснюється мобілізація наших хлопців на фронт, а там працюють військові контрактники.

Хочу звернутися до всіх українських жінок, до матерів, щоб ви зрозуміли, що у 2014 році країна розділилася на дві команди: одні умили руки і красиво стоять з плакатами, інші – засукали рукава і пішли воювати. Серед них є й ті, які стоять з плакатами, це правда. Ті, які сьогодні працюють у Мінську. Тому що це наш внесок в роботу українських дипломатів.

Дорогі наші колеги, це, дійсно, складна тема, це, дійсно, не ідеальні закони. Якщо хочете знати мою думку, нам доведеться повертатися до перегляду їх тіла, але тоді, коли відбудуться демілітаризація, деокупація, коли ми оцю російську погань виженемо звідти. Зараз ми говоримо лише про терміни, які потрібні нам для санкцій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте 30 секунд, будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Я ще раз хочу подякувати всім за емоції, але конструктивні емоції. Ми всі відстоюємо мир. Дякую, що ми разом голосуємо за українську армію. Давайте сьогодні проголосуємо за інструментарій для українських дипломатів і для друзів України в ЄС.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, переходимо до прийняття рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення зміни до статті 1 Закону України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» ([№ 9153](#)) у цілому. Прошу підтримати. Голосуємо.

«За» – 245.

Рішення прийнято (*Шум у залі*).

Колеги, увага! Прошу не розходитися.

Зараз на ваш розгляд пропонується проект Постанови «Про схвалення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (*Шум у залі*).

Які проблеми? Покажіть по фракціях і групах.

«Блок Петра Порошенка» – 107, «Народний фронт» – 62, «Опозиційний блок» – 37, «Об'єднання «Самопоміч» – 0, Радикальної партії – 0, «Батьківщина» – 0, «Воля народу» – 10, «Відродження» – 15, позафракційні – 14.

Прошу не виходити із залу. Хочу вам нагадати, що минулого тижня до Верховної Ради в установленому порядку надійшла петиція, яка набрала 25 тисяч 477 голосів. Відповідно до Регламенту Верховної Ради України петиція була спрямована мною до профільного комітету, який ухвалив рішення внести на розгляд Верховної Ради проект постанови щодо застосування санкцій до двох телекомпаній.

Відповідно до Закону «Про Регламент Верховної Ради України» на другий день після рішення комітету ми маємо розглянути проект постанови. Колеги, прошу вас усіх підтримати включення цього проекту постанови до порядку денного сесії для прийняття рішення.

Наголошую. Це проект Постанови «Про схвалення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» ([№ 9157](#)). Це – інформаційна безпека країни. Дуже прошу всіх дисципліновано проголосувати. Прошу всіх зорієнтуватися. Зараз ми всі маємо проголосувати за включення до розгляду цього проекту постанови.

Прошу всіх голосувати дуже відповідально.

Ставлю на голосування пропозицію включити до порядку денного сесії проект Постанови «Про схвалення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (№ 9157). Прошу підтримати. Голосуємо.

Колеги, не виходьте із залу.

«За» – 219.

Колеги, очевидно, не всі зорієнтувалися (*Шум у залі*). Не спрацювала... (*Шум у залі*). Я поставлю ще раз.

Щойно двоє людей вийшли із залу, покличте їх.

Колеги, я зараз ще раз поставлю на голосування. Не виходьте із залу. Повертайтеся до залу. Я ще раз поставлю на голосування... (*Шум у залі*).

Чому народні депутати виходять із залу? Колеги, зайдіть до залу.

Ставлю на голосування пропозицію включити до порядку денного сесії для прийняття рішення проект постанови № 9157 щодо інформаційної безпеки нашої країни. Прошу підтримати. Це – інформаційна безпека країни. Ми маємо це зробити відповідно до Регламенту. Голосуємо.

«За» – 231.

Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду проекту постанови № 9157.

Прошу показати по фракціях і групах.

«Блок Петра Порошенка» – 106, «Народний фронт» – 67, «Опозиційний блок» – 0, «Об'єднання «Самопоміч» – 14, Радикальної партії – 16, «Батьківщина» – 7, «Воля народу» – 1, «Відродження» – 0, позафракційні – 20.

Колеги, вітаю! Цей проект постанови дуже важливий. Прошу підтримати пропозицію про розгляд його за скороченою процедурою. Голосуємо.

«За» – 176.

Рішення прийнято.

Запрошую до доповіді народного депутата України Висоцького Сергія Віталійовича. Будь ласка.

ВИСОЦЬКИЙ С.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Дякую. Колеги, як ви всі знаєте, петиція про припинення мовлення проросійських телеканалів набрала на сайті Верховної Ради тисячі голосів.

У 2014 році ворог прорвав наші державні кордони. Зараз він штурмує наші внутрішні кордони – кордони інформаційного простору. Так само, як ми захищаємо наш державний суверенітет, повинні захистити від проросійської брехні та маніпуляцій і наш суверенний інформаційний простір.

Вам будуть говорити про те, що цей проект постанови – це придушення свободи слова. Свобода слова – це право кожного громадянина України мати неупереджену, правдиву і збалансовану інформацію. Це не індульгенція для проросійських телеканалів на знищення нашої держави під дудку російських відповідальних товаришів. Цим проектом постанови ми захищаємо свободу слова та повертаємо цьому поняттю саму його суть.

Чи маємо ми право на пасивність? Чи маєте ви право на пасивність у цьому питанні, чи можете як політики відсторонитися від цього рішення? Ні, не можете. Ні, ні і ще раз ні. Зупинити гангрену російського світу у ваших силах. Не біжіть від питання проросійської пропаганди. Ми повинні взяти на себе політичну відповідальність. Ми повинні, якщо ніхто не може взяти в країні відповідальність на себе, як парламент – єдиний орган законодавчої влади в Україні, домогтися від РНБО розглянути санкції щодо низки проросійських телеканалів і прийняти відповідальне рішення. Хто не голосує зараз за цей проект постанови, той показує, що він, користуючись інформаційним простором, ефіром цих телеканалів, підіграє Росії у знищенні нашої держави. Право парламенту – приймати складні, але необхідні рішення. Зараз це право – на вашому розгляді, ми можемо прийняти відповідальне рішення і повинні захистити наш суверенний інформаційний простір від росіян. Правда переможе.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

До співдоповіді від Комітету з питань національної безпеки і оборони запрошується Іван Вінник. Будь ласка.

ВІННИК І.Ю. Колеги, дещо в контексті Регламенту про те, що відбувається. Верховна Рада виконує Закон України «Про звернення громадян», у статті 23¹ якого визначено, що якщо електронна петиція до Верховної Ради України набрала 25 тисяч або більше голосів, вона має бути розглянута невідкладно. Відповідно до статті 223¹ Регламенту електронна петиція в десятиденний термін розглядається комітетом і після того з рішенням комітету проект відповідного законодавчого акта розглядається на пленарному засіданні.

Ми, народні депутати, безумовно, зобов'язані чути бажання українського народу. Саме тому ми сьогодні в цій сесійній залі, фактично дублюючи зміст петиції, яку отримала Верховна Рада від народу України, розглядаємо проект постанови про звернення до Ради національної безпеки і оборони України щодо застосування персональних економічних обмежувальних санкцій у зв'язку з діяльністю окремих товариств з обмеженою відповідальністю, які є власниками телевізійних емблем телеканалів «112 Україна» та *NewsOne*.

Щодо діяльності цих двох суб'єктів. Думаю, що ні для кого не є секретом, що Медведчук, постійний представник Російської Федерації в Україні де-факто, контролює сьогодні функціональну діяльність телеканала «112 Україна», формує його редакційну політику. Ми розуміємо, що журналістський склад телеканала гідно виконує свою роботу, що вони намагаються дотримуватися принципу етики українського журналіста. Не можу не відзначити, наприклад, діяльність ведучого Павла Кужеева, який у надзвичайно токсичних умовах, беручи інтерв'ю у Медведчука, зробив найбільше, що міг зробити, і Україна побачила дійсну натуру, душу і бажання цього діяча в Україні. Але ми зобов'язані виконати вимоги петиції: розглянути, ухвалити (комітет пропонує саме таке формулювання) і направити до Ради національної безпеки і оборони України пропозиції щодо застосування персональних обмежувальних санкцій у зв'язку з діяльністю телеканалів «112 Україна» і *NewsOne*.

Щодо телеканала *NewsOne*, думаю, не треба нікого переконувати. Навіть не перелічуватиму тих абсолютно безглузвих, абсурдних та

провокаційних тез, які лунають від спікерів та, власне, від ведучих цього телеканала, починаючи від заперечення Майдану Гідності і продовжуючи запереченням факту російської збройної агресії, фактично «темники» Кремля про так званий громадянський конфлікт лунають чи не в кожному реченні в діяльності цього телеканала.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, комітет просить підтримати.

Прошу записатися на виступи: два – за, два – проти.

Від фракції Радикальної партії Олег Ляшко.

ЛЯШКО О.В., член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Шановні колеги депутати! Шановні громадяни України! Із цієї трибуни я хочу повідомити про цензуру, яку впроваджує влада на інформаційних каналах.

Конкретний приклад. Зараз у парламенті розглядався законопроект про продовження особливого статусу для Донбасу. Вкрай важливий законопроект, який вирішує долю не лише Донбасу, а долю всієї країни і долю миру в Україні. Що зробив Перший канал Українського радіо?

Я, повертаючись з аеропорту з Дніпропетровська, слухав по радіо трансляцію. На початку трансляції Голова парламенту оголосив про те, що включається до порядку денного і розглядається законопроект (це ми чули по радіо). Після цього був виступ віце-спікера Геращенко, яка розказала, який хороший законопроект і як він дасть можливість відновити нам мир. Це ми і мільйони наших слухачів також почули по радіо.

Після того як Голова парламенту надав слово співавтору іншого законопроекту Левченку, Українське радіо вимикає трансляцію. Замість виступу колеги Левченка, який мали б почути громадяни, включається журналіст Віталій Науменко, який повторює все те, про що казала Ірина Геращенко: що це суто технічний законопроект, що він нічого не вирішує, але дуже потрібен для того, щоб продовжити санкції. Після цього відбувається трансляція всякої беліберди. Потім Українське радіо вмикає трансляцію із зали Верховної Ради, коли Голова парламенту ставить на голосування і фіксуються результати

голосування. Ось вам справжній приклад цензури – коли українців позбавляють права знати правду.

Закон про особливий статус для Донбасу – це закон, який нав'язаний Україні ззовні, який підриває суверенітет, незалежність і цілісність України. Державне радіо, фінансоване за кошти платників податків, позбавляє українців права знати правду.

Ми протестуємо проти цензури, вимагаємо припинити державне фінансування за кошти платників...

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте, 30 секунд.

ЛЯШКО О.В. ...за кошти платників податків фактично фінансується цензура. Влада на чолі з Петром Порошенком позбавляє українців права знати правду, що відбувається в країні і що робить влада.

Ми вимагаємо припинення фінансування цензури. Позбавляти українців права знати правду ми нікому не дамо. Ми – голос правди і голос українців у цьому «гнилому болоті».

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги, було згадане моє прізвище і я візьму, з вашого дозволу, 1 хвилину для репліки.

Хочу підтримати колег у тому, що голосування таких важливих законопроектів, які мають суспільне значення... Усе-таки ми будемо апелювати до журналістів приділяти цьому увагу, тоді як жоден з нас не може втручатися в редакційну політику, і точно ніхто не пише плану виступів на радіо.

Зараз для виступу надається слово шановному колезі пану Кіралю, який представить позицію фракції «Об'єднання «Самопоміч».

Дякую.

КІРАЛЬ С.І., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Прошу передати слово колезі Опанасенку.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановний народний депутате Опанасенко. Він буде... (*Шум у залі*). Перепрошую, Опанасенко чи Левченко?

Народний депутат Опанасенко. Будь ласка. Потім – репліка Левченка. Я зрозуміла.

Надається слово з місця Опанасенку.

ОПАНАСЕНКО О.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Шановні колеги, думаю, що в кожного з нас, хто постійно слухає чи дивиться засоби масової інформації, виникає запитання: чи є в нас свобода слова?

Певною мірою більшість з нас відповідає на це запитання ствердно: «Є!». Але, як усе в нашій країні, вона є певною мірою гібридною. Якщо подивитися, то фактично всі засоби масової інформації в нас виконують чи забаганки, чи тиражують штампи, які програмуються їх власниками, тобто хто замовляє музику.

З цим можна погоджуватися чи не погоджуватися, але це той статус-кво, в якому зараз перебуває країна на цей момент розвитку та еволюції. Проте не можна жодного разу погоджуватися з тим, що українські засоби масової інформації, де реальні бенефіціари заховалися за номінальним сервісом, якимись там лижниками, механіками чи іншими незрозумілими особами, які реально не володіють цими активами, роблять лише номінальний сервіс, тиражують штампи синхронно в один голос із засобами масової інформації країни, яка чотири роки вже вбиває українців.

На моє чітке переконання, ми як парламент маємо уможливити дати політичну оцінку, зробити той необхідний крок, щоб запрацювали санкції стосовно цих юридичних осіб. Це наша позиція. Сподіваюся на схвальне голосування щодо цього всіх фракцій, які були колись членами коаліції «Європейська Україна».

Хочу так само нагадати, що зараз був зареєстрований законопроект [№ 9116](#) щодо санкцій, який, сподіваюся, так само Верховна Рада проголосує, вимагаючи від нас синхронізувати всі санкції проти Росії, російських компаній, російських фізичних осіб разом з нашими

партнерами – Сполученими Штатами Америки, Європейським Союзом.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги! Під час попереднього виступу згадувалося два прізвища: не лише Геращенко, а й Левченка.

Надається слово нашому колезі пану Левченку для репліки. Потім ми продовжимо виступи від фракцій.

ЛЕВЧЕНКО Ю.В. Дійсно, до мене зараз надходить дуже багато звернень громадян, які підтверджують той факт, який щойно був озвучений паном Ляшком щодо того, що Українське радіо, так звана перша кнопка, на превеликий жаль, виправдало свою народну назву «брехунець» і збрехало на всю країну – вимкнуло трансляцію під час того, як народні депутати, зокрема я особисто, говорили правду щодо закону про федералізацію України.

Як на мене, це квінтесенція, що свідчить про те, чи насправді цей закон добрий, чи поганий для країни. Якщо він був такий добрий, то для чого треба було робити безпрецедентну річ за останні десятки років і вимкати шматок обговорення? Якщо він такий хороший, потрібен Україні, якщо він нібито проти Кремля, то для чого ж ви трансляцію вимкнули? А ви вимкнули тому, що не хотіли, щоб уся Україна почула правду, що це федералізація, що це створення «сепарських» поліції, прокуратури, судів, що це прямий їхній зв'язок з Росією. Ось чому ви вимкнули. Але ви...

ГОЛОВУЮЧА. У нас немає репліки на репліку. Коли я просила колись репліку на репліку, такого в Регламенті немає. Покажіть норму Регламенту.

Шановні колеги, ми продовжуємо зараз дискусію щодо... (*Шум у залі*). Я не «вона», я – Перший заступник Голови Верховної Ради України. Вона – це не я. Будь ласка, прошу вас не плутати.

Зараз обговорюється проект Постанови «Про схвалення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)».

До слова запрошується народний депутат від фракції «Блок Петра Порошенка» Тетяна Ричкова, яка представить позицію фракції.

Дякую.

РИЧКОВА Т.Б., член Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (одномандатний виборчий округ № 27, Дніпропетровська область, самовисуванець). Шановні колеги народні депутати! Шановний народе України! Петиція на сайті Верховної Ради України за лічені дні набрала 25 тисяч голосів. До мене як до народного депутата надійшло більш ніж 100 звернень від військовослужбовців Збройних Сил України, від їхніх родин і родин загиблих. Одне з таких я вам зараз зачитаю.

Мені написав військовослужбовець Збройних Сил України: «Мене обурює той факт, що в той час, коли військовослужбовці захищають вас, ваші сім'ї і ваш мирний сон, – честь і гідність захисників паплюжаться перед мільйонною аудиторією глядачів телеканалів «112 Україна» та *NewsOne*. На всю країну нас називають вбивцями. За збереження незалежності України віддали своє життя 3,5 тисячі воїнів і понад 10 тисяч втратили здоров'я через поранення. Чи не завелика жертва приноситься щодня заради того, щоб пересічні громадяни могли споживати російську брехню? А потім нас дивує, що звільнені в запас ветерани стикаються з такими настроями на свою адресу на кшталт: я вас туди не направляв. Вимагаю дати в рамках чинного законодавства адекватну і пропорційну відповідь на пропаганду ворога, що п'ятий рік шматує мою рідну землю».

Шановні депутати! Звертаюся до вас зараз як капітан Збройних Сил України, як жінка, яка втратила чоловіка, а дитина втратила рідного батька. Я сама була вимушена стати до лав Збройних Сил України, і тому прошу вас усіх – не тих, хто декларує, що вони за мир, а тих, хто, дійсно, за мир, – підтримати даний проект постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До слова запрошується Сергій Соболев, який представить позицію фракції «Батьківщина». Будь ласка, пане Сергію.

СОБОЛЄВ С.В. Шановні колеги! Скажіть, будь ласка, у нас є регулятор, який має можливість зупинити будь-яку російську пропаганду на території України? Є. Це Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. У нас є закон, який встановлює реального власника будь-якого засобу масової інформації? Є. Скажіть, будь ласка, чому і далі кремлівська пропаганда звучить з телеканалів України? Чому і далі соромливо називають водіїв, кухарок власниками телеканалів? На момент втечі Януковича з країни, в Україні було чотири канали, які контролювали родини Януковича або Захарченка, як міністра внутрішніх справ в уряді Януковича. Скажіть, будь ласка, хто зараз власники цих чотирьох каналів? Хто сьогодні власник телеканала «Тоніс», який належав сину Януковича? Хто зараз власник телеканала «112 Україна», який належав Захарченку через посередницькі структури? Хто зараз власник телеканала *NewsOne*, який належав безпосередньо родині Януковича? У нас є такий орган, як Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення? Чому її представники не приходять до парламенту і не просять допомоги, якщо їй щось забороняє в законах?

Наша фракція голосуватиме за цей проект постанови. Ми вимагаємо негайного звіту Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення щодо того, що відбувається в телерадіопросторі України. Це єдиний спосіб поставити крапку, а не в брудних аферах перекупувати канали Януковича в момент...

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте 30 секунд.

СОБОЛЄВ С.В. ...в момент заборони, коли діють санкції, коли прямо було заборонено це робити. Думаю, це буде не менш важливий акт. Прошу парламент викликати на звіт Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення з конкретним переліком власників каналів, як вони перепродавалися і кому вони зараз належать? Але ми голосуємо за цей проект постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олег Ляшко. Одна хвилина для репліки.

ЛЯШКО О.В. Я вимагаю від правоохоронних органів розслідування фактів корупції, цензури в інформаційному просторі. Наведений мною випадок, коли Перший канал Українського радіо відключає трансляцію під час розгляду вкрай важливого законопроекту щодо Донбасу, показуючи цим, що під прикриттям влади в Україні здійснюються масштабні факти, ціла програма цензури, позбавлення українців можливості чути і бачити правду. Цю боротьбу проти свободи слова, проти правди, проти права українців на вільну інформацію очолює, координує і направляє особисто Президент Порошенко. Я не вірю в те, що засоби масової інформації роблять це без погодження з Адміністрацією Президента, позбавляючи українців права на свободу слова, позбавляючи народних депутатів донести громадянам свою позицію із вкрай важливих питань буття і майбутнього нашої рідної країни.

Те, що відбувається сьогодні, то як на мене, такої цензури в Україні не було навіть під час тоталітарних режимів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, колеги, зараз від позафракційних слово має Чумак, 1 хвилина... (*Шум у залі*). Перепрошую. Потім – від фракції «Опозиційний блок». Я не побачив.

Чумак, 1 хвилина.

ЧУМАК В.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (одномандатний виборчий округ № 214, м. Київ, партія «Блок Петра Порошенка»).* Шановні колеги! Інформаційна безпека, напевно, одна з найголовніших складових безпеки держави. Інформаційний простір повинен бути таким, щоб громадяни відчували і баланс політичної думки, і разом з тим не відчували реальних впливів іноземної держави, ворожої держави, яка має бажання перебудувати мозок українських громадян під свої думки.

Але разом з тим необхідно тримати дуже хорошу гігієну в плані інформаційного простору, треба бачити, що в країні існує реальна цензура.

Звертаюся до всіх журналістів. Коли ви говорите, що деякі канали є проповідниками «русского мира», російської пропаганди, ви повинні реально говорити, що на ваших каналах є цензура.

«5 канал», телеканали «Прямий», «Інтер», «Україна» – це ті канали, які забороняють будь-яке слово опозиційним політикам. Це також дуже погано і з цим так само треба боротися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від фракції «Опозиційний блок» Юрій Павленко. Потім – від фракції «Народний фронт» Тетерук, і це вже буде завершення.

Будь ласка, пане Юрію.

ПАВЛЕНКО Ю.О., член Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановні колеги! Шановні громадяни України! На жаль, сьогодні ми є свідками ганебного явища, коли єдиний орган законодавчої влади в Україні – парламент втягують у чіткі політичні розборки, переслідування, і руками парламенту намагаються знищити засоби масової інформації, телевізійні канали.

Шановні колеги, хочу звернути увагу, що з початку цього року кількість нападів, побиттів, нанесення фізичних травм стосовно журналістів зросла на 20 відсотків порівняно з минулим роком.

Звертаю увагу на те, що багато років уже не розслідувані вбивства українських журналістів – Шеремета, Бузини. Натомість Верховна Рада замість того, щоб заслухати керівників правоохоронних органів, займається знищенням телевізійних каналів.

Переконаний, що ми тут, з цієї трибуни і в цьому залі, мали б сьогодні визначити причини, чому б'ють журналістів, знущаються над засобами масової інформації і чому в країні все голосніше говорять про те, що застосовується цензура і знищується свобода слова як основа демократичної країни? Натомість ми можемо сьогодні в разі ухвалення цього рішення перетворитися просто на дикунську країну, коли єдиний орган законодавчої влади – парламент закриває телеканали.

Хочу звернутися до колег, які і є авторами, зокрема, цього проекту постанови: чи є хоча б одне рішення Національної ради

України з питань телебачення і радіомовлення, що ці телевізійні канали загрожували національній безпеці, чи є хоча б одне провадження Служби безпеки України щодо цих телевізійних каналів, чи є хоча б один вирок суду, що на цих телеканалах знущалися над національною безпекою чи хоча б загрожували національній безпеці?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте 30 секунд.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Ні. Немає жодного рішення, і навіть у проекті постанови немає жодного факту. Це ще раз підтверджує, що цей проект постанови – це чітке політичне замовлення, спроба зачистити інформаційний простір перед виборами від неугодних засобів масової інформації. На жаль, це дуже боляче вдарить по міжнародному іміджу нашої країни.

Шановні колеги, закликаю проголосувати мудро: відхилити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Заключний виступ від фракції «Народний фронт». Прошу всіх голів фракцій запросити депутатів до залу і підготуватися до прийняття рішення.

Андрій Тетерук. Будь ласка.

ТЕТЕРУК А.А. Шановний пане Голово! Шановні колеги народні депутати! Шановний український народ! Питання, яке ми зараз розглядаємо, є надзвичайно важливим, тому що воно стосується агресії Російської Федерації проти нашої держави. Там, де Російська Федерація за рішенням свого Президента Путіна не спромоглася захопити території через спротив українського народу, через те, що десятки тисяч українських добровольців, Збройні Сили України стали на захист нашої держави і не дозволили їм захопити нашої держави, то тактика хижого ворога – Російської Федерації – стала підступнішою. Вони почали завойовувати інформаційний простір. На жаль, мушу констатувати, що тут вони розвивають свій успіх. Ми не чинимо супротив належним чином. Міністерство інформаційної політики, яке ми створили рішенням цього парламенту, не є достатньо ефективним. Воно мало розробити стратегію захисту інформаційного простору нашої держави. На жаль, ми не маємо ефективного механізму, який

захищав би телеканали, засоби масової інформації від ворожого впливу російської пропаганди.

Чому важливо називати російську пропаганду саме пропагандою, а не свободою слова? Тому що російська пропаганда не має нічого спільного зі свободою слова. Це розуміють не лише в Україні, а й наші партнери у Сполучених Штатах Америки, Європейському Союзі, у Великій Британії потерпають від абсолютно ворожих, примітивних маніпуляцій, які насаджуються російською пропагандою.

Мені дуже приємно, що ініціаторами цього проекту постанови є народні депутати, які прийшли до парламенту із журналістської діяльності. Це і Мустафа Найєм, і Світлана Заліщук, і Сергій Висоцький, який доповідав, і Єгор Соболєв. Тобто це люди, які розуміють, як можна, використовуючи привід нібито свободи слова, щоденно втюхувати в інформаційний простір маніпуляції і брехню.

Ми маємо прийняти важливе рішення, захистити нашу державу від щоденної ворожої пропаганди, маніпуляцій і підміни понять, що немає жодного принципу свободи слова. За це волевиявлення народних депутатів певні власники цих телеканалів починають відверто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу заходити до залу і займати робочі місця.

Мустафа Найєм. Увімкніть, будь ласка, мікрофон.

НАЙЄМ М.-М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги! Хочу звернутися навіть не до тих, хто зараз пропонує цей проект постанови, а до тих органів, які контролюють медіа в країні. Я проти закриття будь-яких телеканалів в Україні, проти закриття рота будь-якому журналісту. Єдине питання, яке я хочу зараз порушити, стосується Служби безпеки України і Ради національної безпеки і оборони України. Це питання не стосується парламенту. Петро Олексійович Порошенко є головою цього органу, який дає можливість цим каналам працювати, при цьому звинувачуючи їх в антидержавній діяльності.

Нехай Служба безпеки України надасть докази, піде до Ради національної безпеки і оборони України і там доводять. Парламент

має зняти із себе відповідальність за це питання. Воно не наше. Це вирішує РНБО, Служба безпеки України, Національний банк України, уряд – ті, які мають за Законом України «Про санкції» накладати такі санкції відповідно до законодавства.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, хочу пояснити... *(Шум у залі)*. Це і є звернення до Ради національної безпеки і оборони України з тим, щоб компетентні органи могли дати свої висновки, документи, і Рада національної безпеки і оборони України прийняла рішення, бо це питання безпеки.

Коли я був Секретарем РНБО, наголошував на тому, що ключовим елементом гібридної війни Путіна є інформаційна війна. Це війна не так за території, як за серця й уми людей. Так само як окупована частина нашої території, окупована і частина нашого інформаційного простору. Ми повинні захистити інформаційний простір нашої країни. Коли наших воїнів називають вбивцями на каналах, це виходить за будь-які межі питання національної безпеки. Впевнений, усі патріоти повинні підтримати цей проект постанови. Прошу всіх зараз зайняти свої робочі місця і підтримати звернення до Ради національної безпеки і оборони. Інформаційна безпека – питання номер один національної безпеки України.

Ставлю на голосування пропозицію прийняти проект Постанови «Про схвалення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» ([№ 9157](#)) за основу та в цілому. Прошу підтримати. Голосуємо. Це питання інформаційної безпеки нашої держави.

«За» – 229 *(Оплески)*.

Постанову прийнято. Вітаю, колеги.

Покажіть, будь ласка, по фракціях і групах.

«Блок Петра Порошенка» – 98, «Народний фронт» – 67, «Опозиційний блок» – 0, «Об'єднання «Самопоміч» – 14, Радикальної партії – 16, «Батьківщина» – 9, «Воля народу» – 3, «Відродження» – 0, позафракційні – 22.

Колеги, зараз буде оголошення (*Шум у залі*). Хочу повідомити, що ми переходимо до, на моє переконання, найважливішого питання – проектів законів про мови в Україні. Напевно всі погодяться, щоб ми розглядали це питання за повною процедурою. Усі погодяться з цим? Це правильно буде? Так.

Отже, розглядати всі законопроекти за повною процедурою, щоб кожний доповідач міг доповісти. Це займе трохи більше часу. Але перед тим як перейти до тих законопроектів, хочу наголосити, що зранку було звернення, щоб ми включили до порядку денного сесії проект закону щодо засудження та заборони «російського світу», про який оголошували. Лише включення до порядку денного сесії, бо комітет не може розглядати, допоки не включено до порядку денного сесії.

Перед тим як перейти до законопроектів про мови, хочу поставити на голосування пропозицію включити до порядку денного сесії проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» щодо засудження та заборони «російського світу» («руського міра») в Україні» ([№ 9139](#)). Хто підтримує, прошу проголосувати. Лише включення до порядку денного.

«За» – 221.

Колеги, я ще раз поставлю на голосування.

Хто підтримує дану пропозицію, прошу проголосувати.

«За» – 213 (*Шум у залі*).

Пане Олександрє, ми зможемо пізніше поставити на голосування.

Колеги, а тепер оголошення. Будь ласка, Ірино Геращенко.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні колеги, прошу уваги, це дуже важливе оголошення.

До президії звернулася народний депутат України пані Вікторія Пташник щодо того, що її картка під час голосування не спрацювала за проект Закону «Про внесення змін до статутів Збройних Сил України».

До президії звернувся народний депутат України Ігор Бриченко, що його картка під час голосування не спрацювала за законопроект

[№ 9153](#) щодо пролонгації закону про особливості місцевого самоврядування в Донецькій та Луганській областях.

До президії звернулися двоє колег від Радикальної партії Олега Ляшка: Андрій Лозовой і пані Заружко, що їх картки не спрацювали під час голосування за проект Постанови «Про схвалення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» ([№ 9157](#)).

До президії також зверталися колеги з тим, що в нас були факти неперсонального голосування.

Президія звертається до залу з проханням до усіх голосувати персонально.

Президія також звертається до авторів плаката забрати його під час перерви, бо не відповідає європейській практиці приносити щось зайве до залу і порушувати тим самим норми поведінки в історичному приміщенні парламенту.

Дякуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, колеги, переходимо до розгляду проектів законів про мови в Україні № 5556, № 5669, № 5670 і № 5670-д. Повідомляю, що ми не скасували перерви, тому почнемо розгляд. Потім буде перерва півгодини, після якої ми завершимо розгляд.

Колеги, хочу наголосити, що ми доповідатимемо щодо всіх законопроектів. Буде окреме голосування щодо кожного. Прошу всіх до відповідальної дискусії. Упевнений, що це на сьогодні ключове питання. Я запрошуватиму до доповіді по одному авторів усіх чотирьох законопроектів. За повною процедурою розпочинаємо розглядати дане питання.

Першим до виступу запрошую народного депутата України Лесюка Ярослава Васильовича.

Пане Ярославе, будь ласка.

ЛЕСЮК Я.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Добрий день, шановні панове, колеги, друзі! Насамперед хочу сказати

таке. Ніхто не повинен переживати, і всі, хто протривав тому і казали, що не настав час, то час, дійсно, настав. Сподіваюся, якоюсь мірою навіть впевнений, що ми вийдемо з цього залу, затвердивши якийсь законопроект у першому читанні. Це буде правильно.

Тому не потрібно жодної паніки, що чогось не буде. Усе буде нормально, якщо в залі буде достатньо, звичайно, людей.

Хочу сказати декілька слів щодо законопроект [№ 5556](#).

Перше. Законопроект розроблявся мною, а головну юридичну частину підготував академік Микола Шаповал зі своїми учнями, ще кількома докторами наук. Тобто ми домовлялися, працювали, тричі переробляли, але все, що стосується аргументування, робив він.

Друге. Прошу вибачити, що під час підготовки законопроект до реєстрації ми допустили деякі помилки: випадали слова, не допрацювали термінології тощо.

Третє. Яка була основа нашого підходу? Чим наш законопроект відрізняється від інших? Ми вважали, що не можна розділяти на два законопроекти: окремо про державну мову і про інші мови.

Оскільки про державну мову та мови національних меншин виписано у статті 10 Конституції, то це треба робити разом. Це була наша відмінність, у тому числі такий самий підхід має законопроект «Свободи»... Який там номер?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ваш?

ЛЕСЮК Я.В. «Свободи»?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Законопроект [№ 5669](#).

ЛЕСЮК Я.В. Законопроект № 5669. У цьому ми згодні з ними.

До того ж нам весь час обіцяли, що в цьому залі будуть прийняті два законопроекти: один про державну мову і другий – про мови нацменшин. Потім казали, що будуть внесені зміни до законопроектів про права нацменшин тощо. До цього часу нічого немає. Тому ми дійшли того, що проголосуємо окремий проект закону про державну мову. Це перше.

Друге. Що ми ставили собі за мету. Я глибоко переконаний, що зараз ми маємо бути відверті з точки зору фінансування. Ми впевнені, що жодної копійки не повинно піти на цей законопроект.

За цієї економічної ситуації зовсім не потрібно, щоб нам казали, що вони тратять такі кошти.

Міністерство фінансів визначило, що з усіх законопроектів лише наш проект № 5556, дійсно, не потребує фінансових вливань.

Третє. Ми писали в законопроекті те, як має бути, а не як це має втілюватися. На нашу думку, виконання законопроекту треба повністю покласти на Кабінет Міністрів України. Ми вважаємо, що це не зовсім правильний підхід, коли парламент замість того, щоб це зробити самому, створює якісь органи. У нас виходить якийсь протистояння: з одного боку – Верховна Рада, громадські організації тощо, а з іншого – держава. Державна мова – це справа насамперед держави і забезпечувати це має держава.

У цьому залі ми чули, як казав попередній Голова Верховної Ради України, – це український парламент. Зараз він голова Кабінету Міністрів України. Думаю, що це і український уряд. Ми не хочемо, щоб щось було окремо. Цю роботу має робити держава саме через уряд.

Я не виключаю, що через півроку ми повернемося до цього питання. Це контрольна функція парламенту. Якщо уряд не справиться з цим, то ми будемо застосовувати додаткові заходи. Тоді будуть задіяні мовні інспектори та інші контролюючі органи. Як на мене, зараз цього робити не треба. Я впевнений, що якщо ми чітко підготуємо законопроект, а є ще друге читання, можливо, і третє, то нам не треба буде цього робити. Багато людей і так прийдуть. Ми маємо виходити з того, що якщо буде прийнято закон, усі залишки, які були попередньо, нівелюються, їх не буде. Ми в законі маємо сказати головне: що таке державна мова, як це все має бути. По суті, ми маємо чітко виконувати рішення Конституційного Суду України. Цьому присвячений в нашому законопроекті розділ II, на жаль, там випало слово «статус».

Про статус мов в Україні. Є державна мова і є мови нацменшин, що якоюсь мірою є мовами корінних народів. А щодо всього іншого, ми маємо чітко сказати: державна мова функціонує на всій території України і це забезпечує держава. Оце єдине визначення.

А те, що стосується того, що нам потрібні якісь переходи, щоб дати час комусь ще вивчити тощо, то все треба виписати в «Перехідних положеннях», скільки часу на це відводиться. Якщо це буде, то, скажіть, будь ласка, невже нам зразу потрібно починати з мовних інспекторів, з різних інституцій? А хто може це все забезпечити, як не Кабінет Міністрів, віце-прем'єри? Хто краще від міністра освіти забезпечить на всіх рівнях впровадження української мови? Хто краще від міністра внутрішніх справ забезпечить впровадження мови в усіх правоохоронних органах? Хто краще це зробить в армії?

Шановні панове, ми маємо сказати єдине: що таке державна мова і як це має бути? Тоді в нас не буде такої ситуації, коли ми заходимо до деяких найвищих органів і складається враження, що в нас вся держава перетворюється в розвідшколи для підготовки розвідників проти Росії. По-іншому це назвати не можна.

Четверте. Є ще одне питання. Чому я принципово ніколи не погоджуся з тим, що є в законопроекті [№ 5670-д](#)? У цьому проекті переписані норми (це, звичайно, не плагіат) із мовних законів прибалтійських країн, а саме: кожен має право на освіту державною мовою.

Шановні панове! Це нонсенс, дурниця, яку треба викинути. По-іншому про це не скажеш.

Усі в Україні мають право на освіту. Крапка. А якщо ми пишемо далі, що освіта має бути такою-то мовою, а в певних випадках вона може бути мовами нацменшин і таке інше, якщо ви цього хочете, то це має впливати з положень Конституції. Ну, як можна писати, що в Конституції немає жодного слова про право на українську мову. У Конституції чітко виписано (і Конституційний Суд України це пояснив), скажу грубо: це обов'язок. У той момент, коли Україна створювалася як незалежна держава, особливо, коли була затверджена Конституція, право на мову, яке українці відстоювали протягом існування УРСР, іще до того царату і таке інше, було переплавлено у створення держави.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте 30 секунд, будь ласка.

ЛЕСЮК Я.В. Володіти українською мовою – обов'язок кожного громадянина України. Права мають нацменшини, корінні народи.

Нам не потрібно жодних прав. Коли ми це говоримо, ми створюємо неправильний менталітет у народу. Жодних прав ми не маємо. Ця мова є. Без цієї мови в принципі не існує держави. Тому виписувати того, чого немає, зовсім не потрібно...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, передбачено 3 хвилини на запитання. Пане Ярославе, залишайтеся.

Продовжую засідання на 7 хвилин (*Шум у залі*).

Почнемо із запитань? Тоді давайте так, колеги.

Ми о 12 годині 30 хвилин розпочинаємо із запитань до першого доповідача. Пане Ярославе, прошу о 12 годині 30 хвилин бути в залі. Хто захоче поставити запитання, також прошу бути готовими.

Наступним доповідачем буде Михайло Головка. Після 3 хвилин запитань відразу надаю вам слово.

Я рекомендував би лаконічніше говорити, тоді в нас більше шансів. Нам буде краще, якщо зможете більш стисло висловити свою позицію. Домовилися?

Оголошується перерва на 30 хвилин. О 12 годині 30 хвилин прошу всіх повернутися до залу для продовження нашої роботи.

Дякую.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, час, відведений для перерви, вичерпано. Прошу народних депутатів заходити до залу. Нагадую, що зараз ми розглядаємо проект закону про мови в Україні.

Перед перервою закінчив доповідь перший доповідач – Лесюк Ярослав Васильович. Зараз на запитання-відповіді відводиться 3 хвилини. Пане Ярославе, запрошую вас на трибуну.

Колеги, прошу всіх заходити до залу і брати участь в обговоренні законопроекту. Отже, прошу провести запис на запитання до доповідача. Хто має намір поставити запитання доповідачу, прошу записатися.

Семенуха Роман Сергійович. Будь ласка.

СЕМЕНУХА Р.С., член Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). У мене таке запитання до доповідача. Вивчивши певні розділи вашого законопроекту, однозначно складається враження, що він має на меті фактично легалізувати двомовність через закріплення регіональних мов.

Як по-іншому трактувати вашу пропозицію, якщо у частині шостій статті 9 зазначено, що в офіційному спілкуванні з посадовими особами органів державної влади, державних установ, підприємств і організацій, інших суб'єктів господарювання державної форми власності, розташованих у межах Автономної Республіки Крим або в межах сіл, селищ, міст, визначених законом України місцями поширення і використання мов корінних народів або національних меншин України... Звертаю вашу увагу, що поряд з державною мовою можуть використовуватися мови цих корінних народів або національних меншин.

Це фактично не легалізація двомовності в Україні?

Дякую.

ЛЕСЮК Я.В. Дякую.

Я з вами не згоден, що це – легалізація. У розділі II законопроекту йдеться про статус мов в Україні. Ми вважаємо, що є мови національних меншин, куди входять і мови корінних народів, насамперед кримськотатарська мова. Українська мова є також корінною мовою, але це не мова національних меншин. Ми виходили з того, що в Автономній Республіці Крим на рівні з українською мовою в деяких випадках використовується і кримськотатарська мова. На жаль, в одному із розділів нашої Конституції йдеться про місця компактного проживання. До цього ще колись треба буде повертатися. Усюди має використовуватися державна мова, у деяких випадках – мова національних меншин чи корінних народів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Єднак Остап Володимирович. Будь ласка.

ЄДНАК О.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Шановний доповідачу, сьогодні дуже важливий день – ми розглядаємо, нарешті, законопроект про державну мову. Є різні версії і це дуже важливо для держави Україна. Я особисто підтримую законопроект № 5670-д і вважаю, що надважливо для нашого парламенту саме мати консенсус навколо одного законопроекту, а не намагатися відстоювати позиції різних груп і таке інше.

Щодо вашого законопроекту є багато критики, можливо, виникнуть запитання і до законопроекту № 5670-д. Але чи не вважаєте ви, що, власне, небажання знайти єдину і конструктивну позицію може призвести до трагедії, і парламент неспроможний буде прийняти історичного рішення? Чи усвідомлюєте ви особисто свою відповідальність в цьому процесі?

Дякую.

ЛЕСЮК Я.В. Дякую.

Шановні панове, це, дійсно, дуже важливий законопроект, він буде прийнятий, і не треба мене лякати консолідацією чи неконсолідацією. Ми сьогодні вийдемо на таке рішення, яке потрібне. Якщо буде прийнятий за основу законопроект № 5670-д, який ви підтримуєте, я це спокійно сприйму і долучатимуся до роботи над ним до другого читання. Це абсолютно демократична практика: скільки законопроектів є, їх треба відстоювати. Я відстоюю свій законопроект, а щодо вашого маю зауваження. У мене також є дуже багато помилок, але я ще раз хочу повторити: коли ви будете будинок, головне – фундамент. Тому які б ви красиві стіни не збудували, але якщо фундамент слабкий, нічого не буде. Я говорив про порушення фундаменту. Вагомою є фраза, що кожен громадянин України має право. Наше право є...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Заключне запитання.

Тетяна Острікова.

ОСТРІКОВА Т.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Добрий день, шановні колеги! У законопроекті є така норма: мова корінних народів і національних меншин використовується в межах частини певної території. Навіть Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради звертає увагу на те, що ми розглядаємо мову не як етнонаціональну ознаку, а як територіальну. Тому я хотіла б поставити таке запитання авторам. З яких міркувань ви виходили, коли формулювали таку норму, адже це призводить до регіоналізації, до роз'єднання держави, до дезінтеграції її окремих територій, де ви пропонуєте людям, які проживають на різних територіях, говорити різними мовами? З яких взагалі міркувань ви виходили, коли закладали таке підґрунтя для регіоналізації і дезінтеграції різних частин території України?

ЛЕСЮК Я.В. Я дослівно не пам'ятаю. Давайте все-таки подивимося статтю і що там конкретно написано. Я не зовсім розумію, що ви сказали. Ви не проти?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ЛЕСЮК Я.В. Добре прочитайте висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради, там абсолютно все нормально.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Час, відведений для запитань-відповідей завершено.

Дякую, пане Ярославе.

Запрошую до доповіді народного депутата України Головка Михайла Йосифовича. Пане Михайле, прошу бути лаконічним (*Шум у залі*). Усім однаково відводиться часу. Я прошу доповідачів мобілізуватися і до обіду проголосувати даний законопроект.

Я звертаюся до всіх прихильників законопроекту про мови: ми маємо до обіду його проголосувати. Ми не вийдемо із залу, поки не приймемо рішення щодо державної української мови (*Оплески*).

Будь ласка, пане Михайле.

ГОЛОВКО М.Й., член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 164, Тернопільська область, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Свобода»). Добрий день! Шановні колеги, нарешті, за 27 років української незалежності парламент дозрів до того, щоб обговорювати і ухвалювати законопроект про державну мову. На жаль, ми стільки часу втратили. Нещодавно, з 2012 по 2018 роки, в Україні так би мовити діяв закон «Колесніченка – Ківалова». Хочу вам нагадати, що саме свободівці в попередньому скликанні, ще в 2013 році із власної ініціативи зареєстрували мовний законопроект [№ 5669](#), який ми сьогодні представляємо. Наша мета – захистити українську мову, утвердити її, розвивати, дати змогу українцям володіти рідною мовою і навчатися нею.

Ми пам'ятаємо ті події, коли на догоду Путіну Ківалов та Колесніченко тут, у сесійному залі, з бійками нагинали опозицію і приймався цей закон. Тоді ми виходили на «Мовний майдан». На «Мовному майдані» був мій друг, побратим і помічник, Герой Небесної Сотні Олександр Капінос, який голодував 14 днів. Тоді, коли ми боролися проти Партії регіонів і такого закону, багато хто критикував і засуджував нас. Але головною вимогою Революції Гідності було скасувати закон «Колесніченка – Ківалова». Саме 23 лютого 2014 року в сесійній залі ми скасували цей закон.

Проте, на жаль, на той час спікер парламенту Турчинов, який виконував обов'язки Президента України, так і не підписав його, і він набрав чинності. Потім «Свобода» за дорученням голови партії Олега Тягнибока, зібравши підписи народних депутатів, звернулася до Конституційного Суду України. Ми чотири роки відстоювали право все-таки скасувати цей негідний закон, який, порушуючи норми Конституції, був прийнятий у парламенті. Ми домоглися свого і перемогли. Сьогодні цей закон втратив чинність і не функціонує. Це була і наша заслуга. Тому ми добре знаємо загрози, які закладені в підвалинах закону «Колесніченка – Ківалова».

На сьогодні статус української мови, якою користується українське суспільство, врегульовується статтею 10 Основного Закону – Конституції України, рішенням Конституційного Суду України від 1999 року та Європейською хартією регіональних мов або мов меншин. Тому ми у своєму проекті Закону «Про функціонування

української мови як державної та порядок застосування інших мов в Україні», який сьогодні презентуємо, зареєстрований ще в 2013 році (до речі, не лише свободівці взяли участь у розробці цього проекту, а на той час фракції «УДАР» і «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»»), заклали головні стратегічні цілі. Це утвердження української мови як державної на всій території України у всіх публічних сферах суспільного життя, визначених цим законом, а також у міжнародному спілкуванні та під час здійснення посадовими особами представницьких функцій. Ми розуміємо, що наш законопроект практично найкращий, але ситуація сьогодні в залі непроста. Тому ми, звісно, очікуємо, що ви подасте всі поправки і пропозиції.

Проте я хотів би наголосити на зауваженнях щодо депутатського законопроекту № 5670-д, який сьогодні найбільше хвалять. Він абсолютно інший від свободівського, практично перетягує на себе функції і положення закону «Колесніченка – Ківалова».

Чи потрібен нам такий закон, який саме погіршує ситуацію в Україні з функціонування української мови? Чи потрібен нам закон, яким визначено, що статус української мови як єдиної державної мови не може бути підставою для заперечення мовних прав і потреб осіб, які належать до національних меншин? Звісно, що ні. Чи потрібен нам такий закон, який відкриває шлях (наголошую!) не до вивчення мов нацменшин, а до навчання мовами національних меншин? Звісно, що не потрібний.

Чи потрібен нам такий закон, яким мови національних меншин у медіа, у сфері культури виводяться на загальнонаціональний рівень, а не на містечковий рівень компактного проживання нацменшин? Колесніченко сьогодні аплодує вам, бо навіть він до такого не додумався, щоб за так званним законом «Колесніченка – Ківалова» могли говорити мовами національних меншин лише на території їхнього компактного проживання.

Чи потрібен нам сьогодні такий закон, який закріплює паралельне право використання мов національних меншин разом з державною мовою в друкованих засобах масової інформації, у книговидаванні, у сфері електронних, інформаційних систем і таке інше? Чи потрібен нам закон, який у правове поле виводить такі соціальні покручі – терміни: «мовою, прийнятною для сторін», а це є в законопроекті № 5670-д, «мова на вимогу споживача», чим повністю нівелюється

статус державної мови? Звісно, цього не потрібно. Ми розуміємо, що це підрив функціонування державної української мови.

Чи потрібен нам такий закон, проект якого сьогодні прощтовхується, яким намагаються маргіналізувати українську мову у сфері науки, де запроваджується навчання мовами Європейського Союзу? Хочу наголосити, що Велика Британія виходить з Європейського Союзу і англійська мова не є мовою Європейського Союзу.

Виходить, що на Закарпатті українці захищатимуть дисертації угорською мовою, на Буковині – румунською. Це практично впровадження російської мови як другої державної мови.

Ми добре розуміємо, що втрата Криму, війна, яка розпочалася на сході, – це сталося через те, що в тих регіонах не було української мови, там лунала мова ворога. Є давнє прислів'я римлян: «Чия мова – того й влада», ми це забули. Ми забули цитату Путіна, який говорить, що їхні кордони закінчуються там, де закінчується їхня мова.

Сьогодні, на жаль, під хорошими гаслами, під нібито захистом української мови намагаються впровадити такі підступні терміни, які навіть Колесніченку і Ківалову не снилися, у принципі на догоду Путіну.

Панове, це все – не риторичні запитання. Ми маємо пам'ятати: Москва веде війну, щоб нав'язати нам «русский мир» з його «русским языком и русской церковью». Водночас колишні окупанти України на західному кордоні блокують наш цивілізаційний рух до Європи, намагаються контролювати частину України, роздають паспорти, практично втручаються у внутрішні справи України, вимагають, щоб ми позбавили права наших дітей навчатися українською мовою. Це неприпустимо!

Однозначно, панове, нам не потрібен закон, який стане інструментом ведення гібридної війни проти України і українського народу.

Звісно, законопроект № 5670-д сьогодні має явну загрозу нав'язування нам із середини просування цих норм на догоду саме Путіну, нашим ворогам, які хочуть роз'єднати нас на мовному питанні. Тому що мова, віра, культура, церква – це фундамент єдності нації. Чим нація об'єднаніша, тим вона міцніша, здатна відбивати всі загрози, які сьогодні випали на нашому шляху.

Тому, звісно, я закликаю вас підтримати наш, свободівський законопроект, який ще в 2013 році разом з іншими колегами

zareєстрували, на той час з фракціями «Політична партія «УДАР» і «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», підтримуючи його як ключовий, фундаментальний, який захищав би розвиток нашої української мови, бо без розвитку української мови не може існувати Українська держава, українська нація.

Хочу наголосити, що тривалий час ми були в окупації і не мали власної держави. Єдине, що нас об'єднувало, – це наша мова. Сьогодні ми як народні обранці, державники зобов'язані все зробити для того, щоб утвердити українську мову, щоб наші діти навчалися українською мовою в школах та вищих навчальних закладах, щоб вона лунала у суспільстві і була захищена від загрози знищення, яку сьогодні ставлять собі за мету наші вороги.

Тому я однозначно закликаю вас підтримати наші пропозиції, викладені у законопроекті, і проголосувати за те, щоб, урешті-решт, ми мали закон про мову і не жили за старими поняттями Колесніченка – Ківалова, які нам вчергове намагаються нав'язати під іншою ширмою, іншою обгорткою.

Дякую.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги, прошу записатися на запитання до народного депутата Михайла Головка, який представляє свій законопроект.

Пане Заболотний, прошу поставити запитання.

ЗАБОЛОТНИЙ Г.М., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»).* Шановний колего Михайле Йосифовичу, багато з того, що ви сказали, мені особисто імпонує. Я вважаю, що, дійсно, ваш законопроект є найкращим. Але як ви ставитеся до думки, щоб автори цих кількох законопроектів об'єдналися і зробили єдиний спільний законопроект, який був би прийнятий залом. Зрозуміло, що в залі народні депутати розділилися думками, за який законопроект

голосувати. Це створює небезпеку, що жоден з них може не набрати 226 голосів. Як ви до цього ставитеся?

Дякую.

ГОЛОВКО М.Й. Дякую за запитання.

Звісно, буде прикро, якщо не пройде жоден законопроект, але в мене зворотне запитання до вас: чи потрібний нам аби якийсь законопроект, який ще більше погіршить статус української мови, її захист і розвиток? Чи нам потрібно під гарними гаслами приймати закон, суть і мета якого зводиться до суті, яку свого часу мав закон «Колесніченка – Ківалова»? Що ми з цього виграємо?

Звісно, я проти ухвалення будь-чого, аби пройшло. Вважаю, що якщо сьогодні немає політичної волі, суспільство побачить, хто на яких засадах стоїть і зробить свої висновки. Ми доопрацюємо цей законопроект. Ми готові сідати за стіл перемовин, консультиватися і спільно знаходити точки дотику. Але я не розумію таких понять, які сьогодні, перепрошую, впроваджують, як «мова на вимогу споживача». Це що, завтра прийде хто-небудь і скаже: говоріть зі мною будь-якою мовою, бо я споживач? Що означає поняття «мовою, прийнятною для сторін»? Тобто ми принижуємо статус державної мови. І це саме передбачено в...

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо, шановний пане Михайле.

Наступне запитання від народного депутата Матківського.

МАТКІВСЬКИЙ Б.М., секретар Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики (одномандатний виборчий округ № 121, Львівська область, самовисуванець). Такий закон дуже потрібний. Прошу передати слово народному депутату Олегу Мусію.

ГОЛОВУЮЧА. Мусій. Будь ласка.

МУСІЙ О.С., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (одномандатний виборчий округ № 124, Львівська область, самовисуванець). Шановний пане Михайле, насамперед хочу подякувати правильній ініціативі вашої депутатської

групи від партії «Свобода» за абсолютно проукраїнський і патріотичний законопроект. Як сказав попередній промовець, це той законопроект, який абсолютно відстоює позицію української мови як такої, яка захищає Україну і українців від чужоземного впливу.

Скажіть, будь ласка, як він корелюється з рішенням Конституційного Суду України від 1999 року щодо мови вивчення і мови навчання, бо це надзвичайно принциповий водорозділ між всіма законопроектами, щоб нам було зрозуміло, на яку позицію стати?

Партія «Народний контроль», безумовно, підтримуватиме ваш законопроект у тому числі.

ГОЛОВКО М.Й. Дякую, пане Олегу, за запитання.

Наш законопроект ми розробляли ще в попередньому скликанні разом з такими філологами, як Ірина Фаріон. Відповідно до рішення Конституційного Суду України заклали норми, що мова навчання має бути обов'язково українською, тобто не забороняється вивчати мови національних меншин, так як це є у всьому світі. Коли ви приїжджаєте до Польщі, то бачите, що наші діти там навчаються польською мовою, а не українською, у Німеччині – німецькою, Англії – англійською і таке інше.

Тому ми не заперечуємо вивчення мов нацменшин. Але для цього, по-перше, потрібно підтримати наш законопроект, у якому йдеться про внесення графі «національність» (паспортні дані), щоб кожен визначився, якої він національності. А потім представник нацменшини чи титульної нації має говорити про те, що хоче вивчати мову своєї нацменшини і таке інше. Тому ми не заперечуємо, але вимагаємо, щоб навчання було виключно державною мовою.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

На цьому запитання вичерпалися. Дякую, пане Михайле.

Для представлення законопроекту [№ 5670](#) до слова запрошується один із співавторів шановна наша колега Ірина Подоляк. Прошу пані Ірино.

ПОДОЛЯК І.І., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (одномандатний виборчий округ № 116, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Добрий день, шановні колеги! Сьогодні насправді історичний день. Я переконана, що український парламент гідно голосуватиме проект Закону «Про державну мову» в першому читанні.

Я серед великої кількості народних депутатів є співавтором законопроекту № 5670. Але я зараз не говоритиму про цей законопроект, а про проект [№ 5670-д](#) – доопрацьований. Переконана, що моєму колезі Княжицькому буде що додати до цього законопроекту. Тому що в сесійній залі на сьогодні немає кількох законопроектів про державну мову, а є лише один – проект № 5670-д. Саме цей законопроект визначає використання і застосування української мови як державної мови в Україні. Усі інші мовні права різних груп людей, корінних народів, національних меншин містяться в інших законах України, які ми не скасовуємо і які виконуються.

Ви пам'ятаєте, як закінчилося будівництво Вавилонської вежі? Вона почала потроху розвалюватися. Так ось, усі законопроекти, які ставлять предметом свого регулювання різні мови, змішують і українську мову як державну, і мови корінних народів. Я наголошую, що в Україні є чотири корінні народи, і українці не належать до корінних народів, тому що ми маємо щастя мати нашу державу, а корінні народи не мають своїх держав, але історично проживають на території. Тому лише цей законопроект надає статус українській мові як мові державній. Українська мова є одним з індикаторів і характеристик державного суверенітету Української держави. У цьому законопроекті вона розглядається як такий самий символ України, як Прапор, Гімн, Конституція, як непорушні кордони нашої держави. Ось така концепція лягла в основу законопроекту № 5670-д.

Чому така велика кількість мовних законопроектів зареєстрована в цьому сесійному залі? Бо величезна частина політикуму, на превеликий жаль, зацікавлена лише в тому, щоб справжній законопроект не був прийнятий, щоб і далі впродовж багатьох років від виборів до виборів мати нагоду спекулювати на цій темі.

Чим хороший законопроект № 5670-д? Тим, що він пропонує нам не голі декларації і красиві слова про любов до української мови, а створення інститутів, механізмів і процедур, які повинні, нарешті, забезпечити належний рівень розвитку української мови.

У цьому законопроекті пропонується створення Національної комісії зі стандартів української мови, інституту Уповноваженого із захисту державної мови, тому що громадянин України, який хоче звернутися за захистом своїх мовних прав, повинен мати своє представництво в органах влади. У цьому документі дуже детально виписані процедури і сфери застосування української мови. Усі ці сфери означені, дуже чітко виписані, там немає жодних можливостей для будь-яких зловживань.

Що є важливим? Якщо впродовж багатьох останніх років Українська держава не створила жодних механізмів для того, аби ті люди, які на території України з тих чи інших причин не розмовляли українською мовою, могли опанувати українську мову, то цей законопроект реальний. Він пропонує створення таких інститутів, які допомогли б громадянам України опанувати українську мову.

Цей законопроект не іншує, не звинувачує, його норми не ламають через коліно тих людей, які знову-таки з тих чи інших причин у свої 50, 60 чи 70 років не володіють державною мовою.

Цей законопроект створює можливості для молодих людей, для тих, які зараз ходять до дитячих садків, які навчаються в школах, дає інструменти для його реальної імплементації. Саме тому він, безумовно, викликає атаки з обох боків. З одного боку, його атакують регіонали, тому що він нібито брехливо ламатиме через коліно людей, з іншого, – псевдопатріоти. Законопроекти, в яких чітко зафіксована двомовність і створення резервацій для людей, які хочуть цю двомовність практикувати, це абсолютно неприпустимо, це фальшування.

Найголовніше, що є в законопроекті № 5670-д, який ми, до речі, доопрацювали на засіданні комітету ще вчора, – це те, що він забезпечує суверенне право України на державну мову і створює умови для її вивчення, а також зберігає повагу до кожного громадянина, який живе в цій державі.

Дякую.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
СИРОЇД О.І.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Зараз будуть запитання до доповідача. Прошу провести запис для запитань.

Запрошую до слова народного депутата Добродомова.

ДОБРОДОМОВ Д.Є., секретар Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (одномандатний виборчий округ № 115, Львівська область, самовисуванець). Прошу передати слово моєму колезі Олегу Мусію.

ГОЛОВУЮЧА. Народний депутат Мусій. Прошу.

МУСІЙ О.С. Шановний доповідачу! Ви знаєте, що в нас у прикордонні завжди дуже болісно сприймається питання мови, особливо останнім часом, коли Польща намагається нав'язати нам свої польські стандарти. Знаючи вас як людину, яка, на превеликий жаль, більше відстоює мови національних меншин, а не українську мову, хочу запитати таке. У вашому законопроекті № 5670 виписана стаття, яка не відповідає рішенню Конституційного Суду України 1999 року № 10-рп/99 щодо мови навчання і вивчення. Маючи законопроект № 5670-д, авторами якого є ви і я, до речі, можливо, логічно було б його зняти з розгляду? Навіщо розглядати ще один законопроект, який, по суті...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу надати відповідь.

ПОДОЛЯК І.І. Дякую за запитання.

Я, власне, проситиму головуючого чи головуючу звернутися до залу з тим, щоб на голосування ми вносили законопроект № 5670-д.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Писаренка.

ПИСАРЕНКО В.В. Дякую, шановна пані головуюча.

У мене до колеги таке запитання. Дуже добре, що ми займаємося законотворчістю щодо таких важливих питань. Мене цікавить, як ви дивитеся на те, про що щойно запитував мій колега, але вже в контексті ваших конкретних пропозицій, а саме щодо захисту мов національних меншин, і при цьому захисту прав людини використовувати і державну мову? Як це розмежовано? Як щодо цього питання ми використовуємо досвід європейських країн? Це перше.

Друге. Хочу запитати вас щодо пропозицій Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України. Там дуже багато критичних зауважень, з яких, як сказав комітет, дуже багато чого буде враховано. Як ви до цього ставитеся? Що буде враховано із зауважень Головного науково-експертного управління?

Дякую.

ПОДОЛЯК І.І. Дякую.

Відповідаючи на ваше перше запитання, я ще раз хотіла б підкреслити, що предметом регулювання законопроекту № 5670-д є виключно українська мова як державна. Усі права національних меншин на сьогодні є в інших законах і міжнародних актах, ратифікованих Україною, і вони зберігаються, тому що гарантовані.

Щодо зауважень Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради до законопроектів № 5670 і № 5670-д, то вони типові, переважно стосуються того, що законодавець не має права створювати жодних органів, натомість ці органи мають створюватися Кабінетом Міністрів України.

Я хочу лише нагадати нашим дорогим колегам, а також колегам з Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради, що якщо ми хочемо говорити про методологію створення центральних органів виконавчої влади, то, очевидно, що методологія їхнього створення...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте, будь ласка, ще 30 секунд, щоб завершити.

ПОДОЛЯК І.І. Тому що в нашому законодавчому полі їх створено безліч: НКРЕКП, НКРЗІ та інші центральні органи виконавчої

влади. Однозначно, що це не має бути закон про державну мову, де це питання повинно врегулюватися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До останнього запитання запрошую народного депутата Брензовича.

БРЕНЗОВИЧ В.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую за надане слово.

Шановна пані колего, у мене таке запитання. Ваш законопроект стосується кожної людини, кожного громадянина України і напевно викличе великий резонанс як в нашій країні, так і за кордоном. Чи не бажано було б провести широке суспільне і фахове обговорення законопроекту, а також надіслати до Ради Європи для одержання висновків щодо відповідності положень стандартам та рекомендаціям Ради Європи, тому що цього не було зроблено?

ПОДОЛЯК І.І. Дякую. Шановні колеги, важливо зазначити, що законопроект № 5670 був зареєстрований у Верховній Раді декілька років тому. Власне, це єдиний законопроект, який пройшов якнайширше обговорення, його підтримують десятки багаточисельних громадських організацій, фахівців і звичайних громадян, індивідуалів. Тобто ширшого обговорення, ніж цей законопроект, жоден проект не мав.

Крім того, цей законопроект у частині мови освіти відповідає рекомендаціям, які надавала Венеціанська комісія, тому що ця стаття буде викладена в тій редакції, в якій вона є в освітньому законі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую доповідачу. Прошу займати своє робоче місце.

Запрошуємо до слова для доповіді голову Комітету з питань культури і духовності народного депутата Миколу Княжицького.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поки пан Княжицький підходить до трибуни, колеги, хочу вам повідомити про таке. У нас відбувається розгляд законопроекту за повною процедурою, після останньої доповіді будуть виступи від фракцій, потім – депутатів. Це займе 40 хвилин. Зараз 13 година 7 хвилин. У мене дуже велике прохання до доповідача доповісти лаконічно. Ми маємо вийти на голосування до 14 години. Повідомляю всіх голів фракцій, щоб о 13 годині 40 хвилин, не пізніше 13 години 45 хвилин усі депутати були присутні на своїх робочих місцях і готові до голосування. Закликаю вас до лаконічності, щоб ми не перетягнули розгляд питання, мали повну мобілізацію в залі під час прийняття законопроекту про українську державну мову.

Пане Княжицький, будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., *голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»).*
Дякую, пане Голово.

По-перше, хочу вам подякувати за те, що ви поставили на розгляд це питання, тому що ми пам'ятаємо, коли український парламент напередодні незалежності у 1989 році прийняв Закон УРСР «Про мови в Українській РСР», це стало справжнім святом для українців. Ми згадували той закон і того Голову Верховної Ради протягом всієї побудови нашої незалежної країни.

Я маю велику надію, що сьогодні зробимо цей історичний крок, відновимо справедливість і, нарешті, приймемо проект Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Ви добре знаєте, що після того, як цей закон було ухвалено, згодом через багато років було прийнято так званий сумнозвісний закон на той час колег Колесніченка і Ківалова, які фактично знівельювали цей закон. Закон «Колесніченка – Ківалова» було скасовано Конституційним Судом України, і в нас зараз вакуум, взагалі не маємо жодного закону про мову.

Натомість у багатьох сусідніх країнах, у всіх європейських країнах є закони про свої мови. У Росії є закон про російську мову,

у Польщі – про польську мову, у Франції – про французьку мову. Закони про мови є в кожній з європейських країн.

Сьогодні ми, дійсно, маємо зробити дуже відповідальний крок. Дуже важливо поінформувати вас, яким чином ми готувалися до прийняття цього законопроекту.

Я і колега Матіос були співавторами законопроекту № 5669, який тут представляв депутат із «Свободи». Водночас інші наші колеги в робочій групі Міністерства культури України спільно з громадськістю працювали над законопроектом № 5670. Ми працювали паралельно, але коли зрозуміли, що в нас є два законопроекти, вирішили об'єднати наші зусилля і підготували доопрацьований комітетський законопроект, який підписали дуже багато людей. Мені приємно, що його підписали представники фракції «Блок Петра Порошенка», тому що коли я бачу білборди одного з кандидатів, на яких написано: «Мова!», – у мене немає сумніву, що ви всі проголосуєте за цей законопроект.

Мені приємно, що його підтримали колеги з БЮТ, тому що коли ваш лідер каже про європейський вибір, про НАТО, то саме рекомендацією Венеціанської комісії є захист української мови.

Я переконаний у підтримці колег з усіх фракцій: «Народного фронту», у підтримці Олега Ляшка, який піднімає руку, я ніколи не сумнівався щодо «Самопоміч», з представниками якої ми разом працювали, стосовно груп «Воля народу», «Партія «Відродження». Я навіть вірю, що «Опозиційний блок» і позафракційний депутат Ганна Гопко, яка була співавтором цього законопроекту, разом з іншими позафракційними депутатами підтримають цей законопроект. Отже, це спільний законопроект, який напрацьовувався насправді представниками всіх політичних груп.

Чому ми об'єднали законопроекти № 5669 і № 5670, а інший законопроект не долучили? Це також дуже важливо, бо в нас є дві концепції. Цей законопроект має назву «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Тобто це законопроект про українську мову.

У нас є два інші проекти. Один з них доповідався – колеги Лесюка. Це законопроект не про українську мову, а про мови в Україні. Так, він стосується регулювання української мови, але як сказано в преамбулі, він стосується всіх мов, у тому числі мов

нацменшин. Є ще один законопроект [№ 8550](#) колеги Мураєва, який також стосується регулювання всіх мов.

Ці два законопроекти – Мураєва і Лесюка – не про українську мову. Проект колеги Мураєва ми ще не розглядали на засіданні комітету, розглянемо і внесемо. Так, у цьому законопроекті є багато корисних речей, але я абсолютно переконаний, що нашою історичною відповідальністю є прийняття проекту закону про українську мову як державну.

Учора на засіданні комітету ми внесли до цього законопроекту деякі зміни. Це пов'язано з тим, що за час, коли цей законопроект було підготовлено і подано до залу, як про це говорила колега Подоляк, були прийняті інші закони. Це Закон України «Про освіту», Закон України «Про телебачення і радіомовлення». Тому, враховуючи це, ми запропонували такі зміни.

Якщо ми за нього голосуватимемо (кажу це для стенограми), щоб голосували в редакції комітету.

Перше. У тексті законопроекту слова «Центр української мови» та «Термінологічний центр української мови» в усіх відмінках замінити словами «Національна комісія зі стандартів державної мови» у відповідному відмінку.

Друге. Статтю 45 «Центр української мови» вилучити, а її частину щодо компетенції Центру перенести до статті 40 «Повноваження Національної комісії зі стандартів державної мови» як нової частини третьої цієї статті, перший абзац якої викласти в такій редакції: «До компетенції Національної комісії зі стандартів державної мови в частині підтримки стандартів української мови, перевірки та вдосконалення рівня володіння належить...».

Тобто ми зменшуємо кількість регулюючих органів, залишаючи Уповноваженого і Національну комісію.

Третє. Статтю 47 «Термінологічний центр української мови» вилучити, а її частини другу і третю додати до статті 40 як нову частину четверту цієї статті, перший абзац якої викласти в такій редакції: «До компетенції Національної комісії зі стандартів державної мови в частині підтримання та вдосконалення стандартів української мови належить...».

Четверте. Це те, що турбувало багатьох. Статтю 51 «Служба мовних інспекторів Уповноваженого із захисту державної мови» із

законопроекту вилучити, а всі згадки в інших статтях про мовних інспекторів та мовне інспектування замінити на «Уповноваженого із захисту державної мови» та «контроль за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови» у відповідних відмінках.

П'яте. Всюди в тексті законопроекту слова «Закон України «Про національні меншини в Україні» замінити словом «закон» у відповідних відмінках.

Шосте. Статтю 20 «Державна мова у телебаченні та радіомовленні» викласти в редакції чинної статті 10 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

Це ми виконали рекомендації Комітету з питань свободи слова та інформаційної політики, який на цьому тижні пропонував нам ухвалити таке рішення, оскільки 13 жовтня набирає чинності новий закон, і вже, як ви бачите, багато каналів перекладають свої іншомовні програми українською. Дехто з цього ображається, а дехто пишається і робить це з гідністю і чесно.

Сьоме. Статтю 17 «Державна мова в освіті» викласти в редакції чинної статті 7 Закону України «Про освіту», додавши до неї частини п'яту та одинадцяту статті 17, передбачивши в «Перехідних положеннях», що додана таким чином норма з частини п'ятої статті 17 набирає чинності в 2025 році. Йдеться про те, чого немає в Законі України «Про освіту» – вводиться обов'язкове складання зовнішнього незалежного оцінювання виключно українською мовою. Але розуміючи, що ще не запрацював повністю такий закон, ми відтермінуємо цю норму до 2025 року, так як рекомендувала Венеціанська комісія.

Насамкінець те, що також багатьох турбувало. Частину другу статті 1 виключити. Це саме та норма, щодо якої спекулювали багато хто, говорячи, що цей законопроект нібито захищає інші мови більше, ніж українську. Тому частину другу статті 1 цього законопроекту ми виключаємо.

Шановні друзі, закликаю всіх вас підтримати законопроект № 5670-д, тому що це чесно, відповідально, і кожен, хто не натисне кнопки, не зможе цього ані собі, ані виборцям згодом пробачити.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, я хочу, щоб ви дуже уважно осмислили ті слова, які сказав голова комітету.

Голова комітету Княжицький повідомив, що вчора на засіданні комітету законопроект № 5670-д був приведений у відповідність із іншими законами, які ми приймали у сфері мови: із Законом «Про освіту» і законом про квоти у ЗМІ й на телебаченні.

Більше того, вразливе питання, яке стосується мовних інспекторів, із законопроекту на всіх його етапах виключено, щоб не було зайвих спекуляцій. Залишається Уповноважений із захисту державної мови. Коли ми голосуватимемо законопроект, ці зміни вже будуть у першому читанні законопроекту. Тобто ми проголосуємо без тих недоліків, які були в законопроекті, тому що поки законопроект чекав на розгляд, ми прийняли Закон «Про освіту» і закон про квоти у ЗМІ. Тому всі вразливі моменти і неузгодженості зняті вчорашнім рішенням комітету. Коли я ставитиму на голосування законопроект № 5670-д, наголошу: з поправками комітету, які озвучив голова комітету для стенограми, щоб всі це розуміли і не спекулювали на цих моментах. Це дуже важливо перед голосуванням, прошу всіх це усвідомлювати.

Зараз, колеги, відводиться 3 хвилини на запитання-відповіді. Будь ласка.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
СИРОЇД О.І.

ГОЛОВУЮЧА. Запрошую до слова народного депутата Рябчина. Прошу.

РЯБЧИН О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Я особисто вважаю, що цей законопроект з усіх проектів найбільш якісний і підготовлений. Дуже добре, що ви для стенограми зачитали ті зміни, які його покращують, тому що були речі, проти яких люди висловлювалися. Сподіваюся, до другого читання він буде ще кращим.

У мене таке запитання. Є люди, які з об'єктивних причин – тимчасової окупації Криму та частини Донбасу не мають можливості вивчати українську мову. Вони хочуть переїхати до України або розраховують, що їхні діти навчатимуться в Україні, однак у них немає об'єктивної можливості вивчати українську мову. Скажіть, будь ласка, які механізми запроваджені цим законопроектом задля того, щоб люди, які з об'єктивних причин в окупованих частинах Донбасу та Криму, не маючи можливості вивчати українську мову, обираючи Україну, могли опанувати українську мову? Який сигнал шлемо на цю територію?

Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего, за змістовне запитання. Ви торкнулися, до речі, тих змін, про які ми говорили. Мені слушно підказала колега (я кажу це для стенограми), що це приведення у відповідність із прийнятими уже законами, зокрема про телебачення і радіомовлення, що також буде вказано в «Перехідних положеннях».

Цей законопроект передбачає навчання української мови. Форми навчання можуть бути різними, у тому числі дистанційні. Ми обов'язково повинні це запровадити, тому що громадяни, про яких ви говорите, це наші громадяни. Зараз ми голосуватимемо прийняття законопроекту в першому читанні. Можливо, у ньому не достатньо виписана норма про забезпечення навчання цих громадян, то я буду вам дуже вдячний за поправку, яку обіцяю сам підтримати під час розгляду. Тому що насправді кидати цих людей ми не можемо, бо за них відповідаємо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Констанкевич.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (одномандатний виборчий округ № 23, Волинська область, політична партія «Українське об'єднання патріотів – УКРОП»). Прошу передати слово народному депутату Олександру Шевченку.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу.

ШЕВЧЕНКО О.Л. Добрий день, шановний український народе, шановний пане авторе! Я взагалі не розумію, чому в Україні українська мова має мати квоти. Мовлення українською мовою має бути однозначно стовідсоткове. Хочу також додати, що якщо є певні компроміси, будуть чи потрібні, це все треба робити на регіональному рівні. Отже, вимагаю голосувати за стовідсоткове мовлення українською мовою.

Хочу також звернутися до всіх фракцій, у тому числі й до пропрезидентської, тому що Президент говорить про те, що мова є пріоритетом, про що свідчить інформація на білбордах. Відповідно звертаюся до фракції «Блок Петра Порошенка» про підтримку. Звертаюся також до пана Барни, тому що він освоїв російські матюки, я особисто контролюватиму, як він проголосує питання щодо мови.

Слава Україні!

Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Героям слава!

Шановний колего, по-перше, я хочу вибачитися перед вами, бо згадав кандидатів у президенти, які мають тут свої фракції, а вас не згадав. Отже, на вашу підтримку, насамперед людини, яка бореться з «руським миром», я розраховую.

Звичайно, ми з вами разом робитимемо все для того, щоб українська мова запанувала на всій території країни. У нас немає жодних квот для української мови. У нас українська мова є державною мовою і буде захищена таким законом. У деяких законопроектах встановлені квоти для національних меншин, задля того щоб захистити їхні права, які ми поважаємо. Але зважаючи на те жахливе становище, у якому зараз перебуває українська мова, ваше питання має право на існування і буде нами враховане.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Останнє запитання – народний депутат Острікова.

ОСТРІКОВА Т.Г. Добрий день, шановні колеги! Дуже часто Верховна Рада України приймає закони, які не забезпечені реальними механізмами виконання й інституціями, що покликані контролювати виконання тієї чи іншої норми. На жаль, багато положень законопроектів наповнені декларативними, а не нормативними змістами. Ви щойно зачитали для стенограми поправки, якими з тексту законопроекту виключаються так звані мовні інспектори, які мали б контролювати вживання української мови як державної в житті під час здійснення повноважень представниками держави: суддями, прокурорами, чиновниками, зокрема народними депутатами. Скажіть, будь ласка, чи розроблено механізм, згідно з яким громадяни зможуть подавати скарги, хто їх розглядатиме і хто зможе подавати скарги? Хто виконуватиме ці функції, щоб такий закон не став черговою декларацією і профанацією?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дуже вам дякую за це запитання, його теж часто ставили журналісти в кулуарах.

По-перше, хочу сказати, що це єдиний законопроект, який включає в себе і адміністративну, і навіть кримінальну відповідальність. Адміністративна відповідальність за дрібні порушення. Наприклад, якщо хтось у залі вийде сюди і говоритиме іноземною мовою, заплатити штраф, але якщо хтось захоче паплюжити мову, принижувати, так само як наш Герб чи Прапор, понесе кримінальну відповідальність.

Функції, про які ви казали, що були в мовних інспекторів, передані апарату Уповноваженого, який контролюватиме виконання такого закону, до якого будуть звертатися. Між іншим, на відміну від законопроекту № 5556, де немає жодної відповідальності чи покарань, це, безумовно, єдиний законопроект, втілення якого як закону буде абсолютно реально контролюватися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую доповідачу.

Прошу для репліки надати 1 хвилину народному депутату Барні, і ми перейдемо до обговорення.

БАРНА О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (одномандатний виборчий округ № 167, Тернопільська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую, що приділяють надзвичайно велику увагу. Але я вважаю, що коли поставити на місце, навіть деколи в жорсткій формі, брехуна і злодія чи представника брехуна і злодія, це питання є менш значущим, ніж красти і брехати.

Щодо зауваження кандидата в Президенти Олександра Шевченка. Хочу йому нагадати, щоб він більше уваги звертав не на деколи жорсткі слова, а на брехню і обкрадання народу України його господарем Коломойським, який утік із країни.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Оскільки репліка на репліку не надається, прошу слідкувати за своїми висловлюваннями.

Переходимо до обговорення. Прошу записатися на виступи від фракцій. Запрошую до слова народного депутата Долженкова.

ДОЛЖЕНКОВ О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Прошу передати слово Олександрові Вілкулу.

ГОЛОВУЮЧА. Народний депутат Вілкул. Прошу.

ВІЛКУЛ О.Ю., член Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановний народе України! Уже всі знають, коли влада починає спекулювати на мовних питаннях – чекай біди або виборів. Якби керівники країни вміли працювати, вони пропонували б шляхи виходу України з кризи і говорили б про економіку, а ці не можуть, але дуже хочуть залишитися при владі.

Що вони роблять? Далі розколюють суспільство та призначають внутрішніх ворогів, тому порушено питання про мови. А якимись

«несправжніми» українцями призначають мільйони громадян України, які говорять угорською, румунською, російською та іншими мовами.

Цинізм полягає в тому, що це робиться під гаслами про Європу, а насправді ці законопроекти суперечать європейським законам та хартіям, Конституції України, висновкам Венеціанської комісії, навіть Річній національній програмі під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік, ініціатором якої є Президент України.

Я проти НАТО, але ви ж зробили з цього свою ідеологію. Влада повинна визначитися: вона за європейські стандарти чи їй хочеться створити Північну Корею? Ввести якийсь стандарт справжнього українця, який слухає лише одні пісні, читає лише одні книжки, дивиться лише одні телевізійні канали, ходить лише в одному одязі та розмовляє лише однією мовою. Для мене українець – кожен, хто зв'язує своє майбутнє з нашою державою і готовий на неї працювати. Мені байдуже, якою мовою він розмовляє, до якої церкви ходить і навіть, якої він національності.

Яка ж це Європа, коли в першій версії законопроекту були взагалі мовні інспектори, які повинні були штрафувати людей, якщо, наприклад, лікар скаже своєму пацієнтові щось мовою, відмінною від державної. Щойно з трибуни я почув, що мовних інспекторів змінюють на уповноважених з державної мови, але суть законопроекту залишається такою ж: і штрафи залишаються, і навіть кримінальна відповідальність залишається – можна потрапити до в'язниці.

Подивіться, будь ласка, на документи, які є у вас на руках. Навіть Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради зазначає, що законопроект суперечить Конституції, включає дискримінаційні норми, а його впровадження має корупційні ризики і вимагає додаткових витрат з бюджету.

Ми голосуватимемо проти всіх законопроектів. Я звертаюся до народних депутатів з таким. Шановні колеги, має бути введений мораторій – заборона на законопроекти, які розколюють суспільство питаннями мови, історії та віри. А найкращим захистом української державної мови будуть нормальні умови життя людей – пенсії, достойні зарплати, зниження тарифів, бо за сьогоднішніх темпів еміграції, вимирання населення та зубожіння українців, на жаль, скоро не буде з ким спілкуватися.

Дякую за увагу і звертаюся до вашого здорового глузду: цього робити не можна.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від фракції «Батьківщина» до слова запрошується Іван Крулько. Будь ласка, пане Іване.

КРУЛЬКО І.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні українці, сьогодні в цьому сесійному залі розглядається надзвичайно важливий законопроект, який не спрямований проти певної мови, а на те, щоб український парламент, українська влада захистили українську мову, бо якщо ми не захистимо власної мови, то це не зробить жодна інша країна. Наш обов'язок – надати державній мові належного статусу в Україні.

Я представляю політичну силу «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», яка в цій сесійній залі послідовно захищала саме українську державну мову. Хочу нагадати, що коли у 2012 році до цього сесійного залу спеціально внесли на розгляд законопроект «Колесніченка – Ківалова», щоб розколювати українське суспільство, щоб надати російській мові особливого статусу і упосліджувати українську мову, саме фракція «Батьківщина» боролася проти того, щоб він був ухвалений. Представники «Батьківщини» були на «Мовному майдані», і це є нашою послідовною позицією щодо захисту української мови як державної.

Ми повинні робити все можливе, щоб заохочувати українську молодь, українське суспільство, усіх тих, які ще не опанували української мови, вивчати її. Але при цьому мусимо захистити ті мови, яким загрожує зникнення в Україні, – це кримськотатарська, караїмська, кримчацька, гагаузька мови, які є насліддям Європи, і наш обов'язок – захистити їх.

Водночас я хотів би сказати, за який законопроект голосувати. Є чотири законопроекти, найбільш підготовлений із них – це законопроект № 5670-д, який опрацьований комітетом. Я вважаю, що його

треба брати за основу, хоч він і неідеальний. Над ним треба працювати, і до другого читання зробити все можливе, щоб він став, дійсно, дієвим. У ньому мають бути виписані такі механізми, згідно з якими українська мова в Україні була б захищеною.

Водночас мене дивує, що до законопроекту № 5556, який підписали депутати від фракції «Блок Петра Порошенка», заклали норми, які перекочували із закону «Колесніченко – Ківалова» і фактично закріплюють регіональні статуси для мов. Треба пам'ятати, що питання мови в Україні, яке порушувала Партія регіонів, набуло політичного характеру. Нас розколювали за мовною ознакою, нам розказували, що відбувається утиск російської мови, тоді як насправді чинили утиск і упосліджували українську мову.

Тому я закликаю авторів законопроектів: якщо ви, дійсно, хочете захистити українську мову – зніміть свої проекти, давайте об'єднаємося навколо одного законопроекту № 5670-д, проголосуємо за нього і поставимо крапку в цьому питанні.

Виявіть свою державницьку позицію, не грайтеся національними інтересами. На білбордах ви демонструєте одне, а насправді робите інше. Треба голосувати за ті законопроекти, які є державницькими, українськими і роблять Україну сильнішою.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від фракції «Об'єднання «Самопоміч» Олександр Опанасенко передає слово Роману Семенусі. Будь ласка.

СЕМЕНУХА Р.С. Шановні колеги! Шановний пане Голово! Шановний український народе! «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову» – скільки ж правди і болю в цих рядках Ліни Костенко. Беззаперечно, сьогодні історичний день для прийняття рішень українського парламенту. Але вибраний він, колеги, не нами, а десятками попередніх поколінь. Законопроект № 5670-д про українську мову як державну – це проект насамперед для майбутніх поколінь, для наших синів і онуків.

Сила, воля і мудрість попередніх поколінь дали нам змогу зберегти українську мову, власну ідентичність, дали нам шанс на

відродження Української держави, бо рідна мова дається народові Богом, а чужа – людьми.

Розгляд цього законопроекту сьогодні, шановні колеги, це всім нам тест на зрілість, на готовність приймати спільні доленосні, історичні рішення. Давайте будемо відверті: сьогодні поза парламентом багатьом кортить, щоб ми вкотре не знайшли спільного важливого рішення. Але водночас, шановні колеги, жодний інший парламент світу не буде захищати української мови. Парламент восьмого скликання, беззаперечно, має декілька історичних призначень, і одне з них – захистити українську державність, але й водночас забезпечити розвиток української мови.

Громадський законопроект № 5670-д збалансований і виважений. Насамперед він про гідність та повагу до людини. Він забезпечує найголовніше – поступовий сталий розвиток української державної мови.

Водночас він дає конкретний інструментарій для функціонування та розвитку української мови. Бо державна мова, колеги, – це інструмент безпеки держави, це інструмент захисту прав людини і найголовніше – це найбільший інструмент інтеграції всіх українських громадян в єдину українську політичну націю.

Фракція «Об'єднання «Самопоміч» звертається з проханням до всіх колег у сесійній залі підтримати законопроект № 5670-д. Ми переконані, що всі зауваження можна цілком врахувати під час його розгляду до другого читання, бо сьогодні весь український народ чекає від цього парламенту прийняття історичного і мудрого рішення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від Радикальної партії до слова запрошується Андрій Лозовой. Будь ласка.

ЛОЗОВОЙ А.С., секретар Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Безумовно, законопроект № 5670-д не є досконалим, але це дуже важливий крок для захисту української мови. Це законопроект про державну мову, і всі контроверсійні норми з нього фактично прибрали.

Микола Леонідович дуже правильно сказав про те, що телебачення регламентує окремий закон про телебачення і радіомовлення, щоб ми не створювали юридичного колапсу і неймовірної загрози на майбутнє.

Сьогодні, коли я їхав на роботу, побачив білборд про мову і згадав, що саме 4 жовтня 1890 року у Львові була заснована Радикальна партія – перша українська політична сила. Її першим лідером був Іван Якович Франко. У 2011 році Олег Ляшко і наша команда відродили цю партію (*Оплески*). Іван Якович у житті мав дуже багато страждань через те, що боровся за право українців бути українцями, за нашу мову. Послухайте, будь ласка, уважно і зверніть увагу на те, що він писав: «Українська мова – то для мене такий любий домашній убір, в котрім всякий показується іншому таким, яким є. Українська мова – мова мого серця». Для нашого лідера, для нашої команди українська мова – рідна серцю мова, і це природно. Нам не треба доказувати, вішати перед виборами білборди, хизуючись: «Армія. Мова. Церква», будучи російськомовним (*Оплески*).

Коли Ляшка з Мосійчуком у 1995 році на похороні Патріарха Володимира били бійці спецпідрозділу «Беркут», то Порошенко ні на мить не думав про захист української мови. Він і зараз, здається, досі російськомовний, просто паразитує на патріотизмі перед виборами на тому, що 2014 рік навчив нас, як дорого треба платити за свою незалежність (*Оплески*).

Сьогодні дії Президента Порошенка – це вершина цинізму. Починайте із себе, вчіть українську мову, любіть українську мову, будьте справжніми українцями, шануйте інших, і як писав батько Тарас: «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь».

Слава Україні!

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від фракції «Народний фронт» до слова запрошується голова фракції Максим Бурбак (*Шум у залі*).

Будь ласка, Кремінь.

КРЕМІНЬ Т.Д., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»).

Шановний український народ! Шановні колеги народні депутати! Ми спеціально вийшли усією фракцією «Народний фронт», аби звернутися до вас із таким. Ми маємо разом сьогодні об'єднати парламентський зал, український народ, звернутися до всіх українців світу з єдиним проханням: у нас немає іншої альтернативи, ніж захистити українську мову в законний спосіб.

Згідно з Конституцією України державною мовою є українська. Відповідно до статті 10 Конституції України норми використання української мови повинні регулюватися законом. Ми маємо сьогодні прийняти такий закон, який найбільше відповідає вимогам суспільства, запиту академічного середовища. Ми маємо захистити такий закон, який допоможе Збройним Силам України, освіті, науці, телебаченню, охороні здоров'я, усім іншим сферам нашого життя мати інструментарій для впровадження ефективної державної політики. Цей документ повинен бути найефективнішим і найзручнішим для всіх, хто хоче вдосконалювати свої знання і бути сильнішим, хто хоче вчити мову, але в побуті розмовляє мовою національної меншини. Такий закон повинен допомогти нам бути вище над своїми політичними амбіціями.

Наша фракція підтримуватиме законопроект № 5670-д, тому що він об'єднує сесійну залу й український народ, дає відповідь Московському царству за п'ять століть знищення української мови, є плечем підтримки для розвитку української культури і мистецтва, відповіддю учасникам дисидентського руху, результатом боротьби учасників Революції на граніті, вимогою учасників Революції Гідності. Це наша відповідь усім тим, хто проти українського народу.

Ми підтримуємо законопроект № 5670-д.

Слава українській мові! *(Оплески)*.

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від групи «Воля народу» слово має Євген Рибчинський. На виступ відводиться 1 хвилина, бо наш час обмежений. Потім 6 хвилин відводиться на виступи народних депутатів.

Будь ласка, пане Євгене.

РИБЧИНСЬКИЙ Є.Ю., заступник голови Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів та осіб з інвалідністю (одномандатний виборчий округ № 211, м. Київ, партія «Блок Петра Порошенка»). Звичайно, я готував ширший виступ, але Андрій Володимирович надав мені 1 хвилину. За 1 хвилину ви знаєте, що можна зробити, – через дев'ять місяців народиться. А нам треба народити сьогодні.

Так ось, зачитаю статтю 10 Конституції України: «Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України...

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом».

Але наразі в Україні відсутній закон, який визначав би головні засади державної мовної політики. Після скасування Конституційним Судом України закону «Колесніченка – Ківалова» зараз у нас є вакуум і ми маємо його заповнити.

Сьогодні група «Воля народу» голосуватиме за прийняття законопроекту № 5670-д. Звертаюся до вас із великим проханням: виявити свою свідомість. Прикро, що на виступ мені відвели 1 хвилину.

Дуже всім дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вибачте, пане Євгене, наступного разу я обов'язково вам додаю ще 2 хвилини.

Не було виступу від фракції «Блок Петра Порошенка».

Будь ласка, пані Оксано.

БЛОЗІР О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги, друзі! Звичайно, сьогодні ми повинні прийняти закон про мову, ми повинні прийняти два закони. Наш парламент може показати, що ми здатні об'єднуватися, бо на нашу поведінку сьогодні реагуватиме суспільство. У нас є дві концепції: першу концепцію запропонувала наша фракція, друга концепція є у законопроекті № 5670-д. Мова – це душа народу, і ніколи ви не примусите нагайкою полюбити мову. Я хочу, щоб мою мову поважали і шанували, бо мова,

як мати, відкриває обійми і пригортає до себе, а не відганяє нагайкою, яка є в законопроекті № 5670-д.

Друзі, давайте об'єднаємо зусилля, і приймемо два законопроекти, бо обидва мають право на життя. Зробимо один консолідуючий законопроект і покажемо українцям, що ми здатні об'єднатися в парламенті заради об'єднання українців (*Оплески*).

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, на виступи народних депутатів відводиться 6 хвилин, потім ми переходимо до голосування.

За 6 хвилин відбудуться два виступи народних депутатів. Обов'язкова норма – виступи народних депутатів, але час нас обмежує. Прошу провести запис.

Кишкар передає слово Кривенкові.

Прошу запросити всіх депутатів до залу.

КРИВЕНКО В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Народний Рух України. Шановні колеги, як голова міжфракційного депутатського об'єднання «За мову» вважаю, що немає сенсу говорити про важливість мовного питання. Ми підтримали ініціативу про українську мову на радіо, а також багато інших ініціатив.

Я підтримую позицію, яку озвучила Оксана Білозір, і вважаю, що треба приймати два законопроекти, об'єднавши їх в один. Очевидно, що законопроект № 5670-д є порушенням рішення Конституційного Суду України 1999 року. Щодо цього треба насправді отримати фахову консультацію, у тому числі й Конституційного Суду України.

На нашу думку, законопроект № 5556 більш захищає українську мову. Законопроект № 5670-д – це ризик того, що знову до навчальної програми шкіл повернеться мова національних меншин. Ви бачили, як рік тому майже пройшла провокація Кремля: коли їм не вдалося зробити другою державною мовою російську, вони почали це реалізувати через мови національних меншин. На передову пішли угорські, румунські громади, але все робилося для того, щоб у моєму рідному

Кам'янському, у Дніпрі, Маріуполі, Харкові залишилися російськомовні школи. Тому що саме через дітей вони впливають на нас і намагаються зберегти в орбіті «русский мир».

Тоді ми прийняли виважене рішення і залишили до четвертого класу вивчення мов національних меншин. Зараз є великий ризик того, що відповідно до статей 17 та 18 законопроекту можуть повернутися ці дискусії, і знову ми отримаємо купу конфліктів у центрі і на сході. Тому є пропозиція приймати два законопроекти. Першим на голосування ставитиметься законопроект № 5556, і ми побачимо, чи колеги з парламенту готові до компромісу.

Я закликаю депутатів не вішати один одному ярликів, хто менший патріот, а хто більший, залежно від того, за який законопроект проголосує. Кожен по-своєму досліджував, читав ці законопроекти, можливо, той, хто критикує, знає набагато менше того, хто мовчить і хоче миру та злагоди в нашій державі. Ми не можемо вийти без прийняття закону про мову. Якщо ми цю тему порушили, усе одно вийдемо на прийняття консенсусного рішення. Головне, щоб це було тихо, тому що наша дискусія вилетіть на вулицю, і в тому числі в душі проукраїнськи налаштованих громадян. Дякую.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Колеги, усім промовцям я хочу повідомити, що до перерви нам залишилося 13 хвилин. Мій намір полягає в тому, щоб розпочати голосування хоча б о 13 годині 55 хвилин. Для цього, колеги, відповідно до Регламенту мають бути виступи народних депутатів. Я відвів на це мінімальну кількість часу. Ми не можемо порушувати жодної норми. Тому я прошу до цього підійти з розумінням, і всіх прихильників законопроекту не вимагати слова, а вимагати голосування, бо ми сьогодні до обіду маємо прийняти рішення. Не виступи, а рішення сьогодні має бути до обіду.

Будь ласка, Леоніде Ємець.

ЄМЕЦЬ Л.О., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 221, м. Київ, політична партія «Народний фронт»). Шановні колеги, дорогі українці! Сьогодні вся Українська

держава, увесь український народ, українська нація і український парламент перебувають у визначальному моменті. Багато було сказано, чому треба голосувати за законопроект про мову. Тепер дуже важливо, шановні колеги, не помилитися з текстом законопроекту, який ми маємо зараз прийняти. Реально мова йде про те, що є голоси підтримки за два законопроекти. Перший – це законопроект № 5556 від фракції «Блок Петра Порошенка», другий – це комітетський законопроект № 5670-д пана Княжицького.

Я з усією повагою ставлюся до авторського колективу законопроекту фракції «Блок Петра Порошенка», водночас маю ряд зауважень, які не можу не зазначити.

По-перше, цей законопроект є швидше заявою або декларацією, оскільки ті вимоги, які ставляться перед державними службовцями, народними депутатами і суддями, не містять жодної відповідальності за невиконання, таким чином, ці норми абсолютно декларативні.

По-друге, ми говоримо про те, що в ньому є ряд дуже небезпечних речей. Своїм законопроектом ви передбачаєте, що якщо третина національної меншини населеного пункту бажає розмовляти іншою мовою, аніж українською, матиме на це право. Але законопроектом не визначено чому? Не встановлено, у який спосіб визначатиметься ця третина, хто буде обраховувати, де ця третина національної меншини, яка служба буде вести реєстр? Це створює серйозні сумніви щодо того, що це не може бути використано для маніпуляцій.

Далі. Щодо юридичної частини. З усією повагою ставлюся до того юридичного колективу, про який ви говорили, але там є ряд суттєвих юридичних ляпів. Наприклад, коли говориться про перелік судів, у яких використовується офіційна мова, там чомусь забули про Конституційний Суд України. Коли говориться про перелік осіб, які зобов'язані українською мовою надсилати свої звернення до суду і отримувати інформацію, слід зважати на те, що серед осіб присутні не лише сторони, є ще треті особи, прокурор у цивільному процесі тощо. Можливо, хтось щось не дочитав. Там згадуються якісь старші класи в школі, у юридичному законодавстві цей термін відсутній.

Шановні колеги, якщо ми говоримо про професійний документ, то це законопроект Князевича, тим паче що закон про державну мову не має права в собі містити питання мов національних меншин, це різні категорії. Державна мова – це мова, якою спілкуються органи

державної влади. Мови національних меншин – це гарантоване Конституцією право, але це норми для іншого законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Сисоєнко Ірина Володимирівна не виступає.

Колеги, увага! Чубаров просить надати йому слово. Я надам 1 хвилину Чубарову. Думаю, що всі депутати підтримають мою пропозицію, щоб надати слово представнику від кримських татар.

Будь ласка.

ЧУБАРОВ Р.А., член Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги, не мені вам говорити, що великі нації – гідні нації, а українська нація, безумовно, є такою. Влада поводить себе таким чином, аби не розчавити інших, які мають абсолютно такі ж, Богом надані права. Кримськотатарський народ – корінний народ Криму, чия історична земля, батьківщина є невід’ємною складовою частиною Української держави. Немає іншої держави, ані іншої землі за межами України, де могла б зберігатися, розвиватися і використовуватися кримськотатарська мова.

Тому я хотів би звернутися до всіх своїх колег з таким. Ми зобов’язані повсюди, де захищатимемо українську мову, говорити про спосіб зберігання і розвиток кримськотатарської мови.

Я хотів би сказати, що набагато покращуються підходи у законопроекті № 5670-д з урахуванням поправок колеги Княжицького. Ми маємо працювати над ним до другого читання. Але я хочу зауважити, що в законопроекті колеги Ярослава Лесюка є філософія підходу, намагання комплексно вирішити мовне питання у взаємозв’язку з правами української нації, корінних народів...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, зараз ми переходимо до голосування. Прошу голів фракцій, секретаріат Верховної Ради запросити всіх депутатів зайти до залу і зайняти свої робочі місця. Поки депутати заходять, я хочу повідомити, що в уряді була свідомо створена комісія для вивчення

законопроектів про українську мову. Я надаю ще 1 хвилину від уряду віце-прем'єр-міністру В'ячеславу Кириленку.

КИРИЛЕНКО В.А., *віце-прем'єр-міністр України*. Шановний пане Голово! Шановні депутати! Значення цього питання в довгостроковому вимірі важко переоцінити для справи деколонізації та української ідентичності.

Крім того, думаю, що зараз більшість людей розуміють, що питання української мови це не питання лінгвістики, а питання національної безпеки. Тому, безумовно, у цій справі не може бути законодавчого вакууму. Зараз немає жодного закону, його треба ухвалювати.

З цього приводу в уряді за дорученням Прем'єр-міністра ще в березні була створена спеціальна робоча група з питань напрацювання законодавчих пропозицій щодо проекту про мови. Водночас на виконання указу Президента була створена експертна група, яка також розглядала питання щодо мовного законодавства. Обидві ці інституції – і робоча група, і експертна група – ухвалили рішення, яке може показати ставлення уряду до цього питання.

Усі законопроекти, які внесені до порядку денного, хороші і мають позитивні сторони, але переваги має законопроект № 5670-д, який зараз у вас на розгляді. Просимо його підтримати (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

Своє слово Ірина Геращенко передає Марії Матіос.

Колеги, за 1 хвилину відбудеться голосування.

Я не виступаю, хоча мені є що сказати про мову, бо ви пам'ятаєте мої дії у той час, коли тут приймався закон «Колесніченка – Ківалова». Хто чинив опір? Хто зривав цей законопроект? Я не беру слова, поважаючи закон, і прошу всіх вас поважати.

Марія Матіос, 1 хвилину, потім переходимо до голосування.

Будь ласка, пані Маріє.

МАТІОС М.В., *секретар Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»)*. Дякую пані

Ірині Геращенко та Олегові Ляшку за те, що, нарешті, дали можливість висловитися українському письменникові – автору понад 20 книжок українською мовою з українського парламенту (*Оплески*).

Коли я слухаю деяких наших колег, які мало не б'ються в судах від того, коли мова заходить про державну мову, мені хочеться говорити словами одного з персонажів моїх книжок, який каже, що всі так люблять Україну, що ригати хочеться. Із книжки, як і з пісні, слів не викидають.

Упродовж обговорення цих мовних законопроектів ми наслухалися нісенітниць і маразмів у стилі незабутнього і улюбленого мною Миколи Яновича про нібито ламання через коліно тих, які в побуті послуговуються російською мовою і всяких інших нісенітниць, які в цьому залі навіть непристойно повторювати. Під час цього оскандженого супротиву проти ухвалення мовного законопроекту я ні тут, ні деінде не зустріла жодного постраждалого, який внаслідок нібито такого насильства був з переломом хребта, з підбитим оком чи з інсультом. Я не чула, щоб хтось із тих колег, які вішають локшину виборцям на вуха, представник нібито якогось особливого «юго-востока», не розумів чи протестував без перекладачів, тоді як бере гроші з української скарбниці на свій округ на «юго-востоке»... (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте ще 30 секунд, щоб завершити.

МАТІОС М.В. Перепрошую, тут, у парламенті, я не зловживаю своїм словом. Сьогодні ми говоримо про державну мову (*Оплески*).

Ще один мій меседж стосується тих, які клопочуться, що нашим дітям з іншомовних родин буде важко опанувати державну мову. Шановні, не робіть з наших розумних дітей розумово відсталих, які начебто неспроможні вивчити українську мову (*Оплески*). Ми всі дивимося передачу «Крутіше всіх» і розуміємо, що якщо діти можуть опанувати такі мови, як японська, китайська, хінді, то українську мову вивчать залюбки, коли буде відповідний рівень викладання і матеріально-технічна база (*Оплески*).

Навіть у зоні воєнних дій, де я постійно буваю, починаючи від Трьохізбенки, де лупили російські «Гради», і в Широкиному, де на смерть стояв «Азов», ніхто із тих, ким я опікуюся дотепер, не сказав,

що не хоче чути чи не розуміє моєї української мови. Більше того, коли я відвідую їх у військових госпіталях усіх типів, вони переходять на українську, тому що оцінюють рівень турботи про них. Немає жодного примусу чи прохання, зрозуміймо це.

Андрію Володимировичу, я одне виїзне засідання нашого парламенту провела б на цвинтарі в Краснопіллі поки що Дніпропетровської області, де поховані наші невстановлені герої. У суботу я була там, багато кому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Маріє, дуже вам дякую. Додайте ще 30 секунд, щоб завершити.

МАТІОС М.В. Тому, дорогі колеги, як кажуть у Львові, не граймо нині вар'ята, зосередьмося над опрацюванням законопроекту № 5670-д, який є плодом колективних зусиль, щоб ми вийшли на документ, який був би бездоганним з точки зору європейських стандартів і рекомендацій Венеціанської комісії. Це буде чесно.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, я продовжую засідання на 15 хвилин. Прошу не виходити із залу, а навпаки, зайти до залу і зайняти свої робочі місця.

Спочатку кожен законопроект я поставлю на рейтингове голосування. Потім законопроект, який здобуде найбільшу кількість голосів, я запропоную прийняти за основу.

Отже, колеги, ставлю на рейтингове голосування перший законопроект [№ 5556](#), який доповідав Лесюк Ярослав Васильович. Хто підтримує даний законопроект, прошу проголосувати. Голосуємо.

«За» – 167.

Ставлю на голосування другий законопроект [№ 5669](#), який доповідав народний депутат Головка Михайло Йосифович. Прошу проголосувати. Рейтингове голосування.

«За» – 66.

Ставлю на голосування третій законопроект [№ 5670-д](#), який доповідав Княжицький Микола Леонідович. Наголошую, що

законопроект ставиться на голосування з тими поправками, які голова комітету озвучив для стенограми. Прошу голосувати.

«За» – 199.

У рейтинговому голосуванні найбільше голосів набрав законопроект № 5670-д. Ставлю на голосування законопроект № 5670-д з урахуванням поправок, які були озвучені... *(Шум у залі)*. Я ставлю на голосування один законопроект. Що за істерика? *(Шум у залі)*.

Ставлю на голосування законопроект № 5670-д з урахуванням поправок, які були озвучені Миколою Княжицьким, де були враховані всі рекомендації Венеціанської комісії, а також питання щодо освіти, щодо квот тих законів, які ми прийняли. Прошу підтримати. Голосуємо.

«За» – 202.

Колеги, увага! Я прошу спокою!

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Ганьба! Ганьба! *(Шум у залі)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, прошу всіх заспокоїтися *(Шум у залі)*. Ми не вийдемо із залу, поки не приймемо рішення.

Колеги, увага! Прошу всіх залишатися в залі на своїх робочих місцях. У нас ще лишилося кілька хвилин. Я запропоную, щоб ми повернулися до двох законопроектів, які нам дали найбільшу кількість голосів, і підтримали обидва за основу.

Ми не маємо права завалити законопроекти, хлопці! Ми звідси не вийдемо без рішення. Колеги, мова єднає, ми маємо бути в єдності. Зараз я пропоную повернутися до розгляду законопроектів № 5670-д і № 5556.

Колеги, це спосіб задля прийняття рішення. Прошу Ігоря Гриніва від фракції «Блок Петра Порошенка» пояснити позицію... *(Шум у залі)*.

Ми не встигнемо, колеги! Не зривайте розгляду законопроекту.

Ігор Гринів. Будь ласка, 1 хвилина.

ГРИНІВ І.О., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»).

Друзі, я закликаю всіх бути насправді патріотами України. Не грайтеся в політичні ігри. Повірте, із самого початку... *(Шум у залі)*. Не кричіть. Мені «ганьба!» в цьому житті також уже кричали, але, як правило, вороги України.

Не робіться ворогами України. Я ще раз вас прошу вислухати мене до кінця. Наша пропозиція така: ми повинні сьогодні в цьому залі прийняти закон про українську мову. Тому ми пропонуємо дійти спільного консенсусу як у залі, так і в суспільстві, прийняти сьогодні за основу обидва ці законопроекти, віддати... *(Шум у залі)*. Неправда. Дайте домовити свою позицію. Направити обидва законопроекти від БПП, від Лесюка, від будь-кого іншого до комітету Княжицького і зробити нормальний законопроект. Це слухна пропозиція, яка може об'єднати зал. Не робіть політики з того, щоб зараз зробити один законопроект хороший, другий – поганий.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, дякую.

Колеги, я не надаватиму слова на виступ, бо це означатиме зрив розгляду законопроекту про мову. У нас залишилося 6 хвилин.

Тому, колеги, ми переходимо до прийняття рішення. Я пропоную повернутися до розгляду обох законопроектів, які набрали найбільшу кількість голосів: № 5670-д і № 5556. Прошу підтримати.

«За» – 218.

Колеги, увага! Прошу зараз усіх заспокоїтися. Я хотів, щоб ви мали максимальну кількість часу, і робив для того все можливе, хоча в залі неймовірно вимагали надати слово. Я прошу спокою в залі.

Я бачу, яка зараз ситуація в залі. Ми не можемо вийти без рішення, бо це означатиме, що всі законопроекти відхилені. Хто зможе подивитися в очі нашим громадянам, якщо ми вийдемо з відхиленими законопроектами?! *(Шум у залі)*.

Колеги, я прошу зараз відставити політику на другий план. Ми маємо вийти з рішенням. Звертаюся до всіх: має бути спільне рішення залу.

Я вважаю, що якщо навіть закони будуть прийняті, їх на засіданні комітету не можна об'єднувати, вони мають розглядатися паралельно: один закон – про мови, другий закон – про державну мову. Колеги, я бачу єдиний спосіб – повернутися до голосування і проголосувати два законопроекти.

Отже, виступи завершилися, зараз відбудеться голосування. Я ставлю на голосування пропозицію повернутися до розгляду обох законопроектів – № 5556 і № 5670-д. Прошу підтримати. Голосуємо.

«За» – 215.

Це патова ситуація.

Слово має голова комітету, 1 хвилина. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановні колеги з фракції «Блок Петра Порошенка». Було дуже багато помилок, говорили, що законопроект № 5670-д не мій. Це не мій – це ваш законопроект. Разом зі мною працювали Марія Матіос, Юринець, Денисенко, Соловей, я можу назвати 20 прізвищ ваших депутатів, які працювали над цим законопроектом (*Оплески*).

Річ у тому, що ми пропонували колезі Лесюку доєднатися до спільної робочої групи, куди всіх об'єднали. Він тоді відмовився. Ми рік над цим працювали. Це ваш законопроект, колеги, це вас ввели в оману. Якщо ви це зробите, то підтримаєте і лідера вашого, і демократію. Чесно. Я вас дуже прошу (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, голова комітету пропонує повернутися лише до законопроекту № 5670-д.

Ставлю на голосування пропозицію повернутися до одного законопроекту, запропонованого комітетом, – № 5670-д. Хто підтримує цю пропозицію, прошу проголосувати.

«За» – 223 (*Шум у залі*).

Колеги, у нас кілька хвилин. Я ще раз пропоную повернутися до одного законопроекту № 5670-д. Прошу голосувати.

«За» – 209 (*Шум у залі*).

Колеги, увага! Я знову пропоную поставити на голосування пропозицію фракції «Блок Петра Порошенка» повернутися до двох законопроектів.

Ставлю на голосування пропозицію повернутися до двох законопроектів № 5556 і № 5670-д. Прошу визначитися шляхом голосування.

«За» – 207.

Колеги, це неприйнятна ситуація. Увага! Слово надавати неможливо, ми маємо 3 хвилини для того, щоб прийняти рішення (*Шум у залі*). Увага, колеги! Я ще раз на вимогу комітету поставлю на

голосування пропозицію повернутися до одного законопроекту. Якщо ми не прийнемо рішення, продовжимо обговорення після обіду. Але ми не можемо не прийняти рішення. Колеги, я дуже прошу всіх бути відповідальними. Я ще раз ставлю на голосування пропозицію комітету повернутися до одного законопроекту № 5670-д. Прошу підтримати. Голосуємо.

«За» – 207.

Колеги, увага! Зараз не треба порад. Послухайте мене уважно. Усі мене чують?

Отже, у нас зараз є два варіанти. Увага! Зал може заспокоїтися під час розгляду законопроекту про мову? Або ми зараз приймаємо рішення, або продовжимо розгляд законопроекту після обіду. Я попереджаю, що після обіду – це набагато більший ризик.

Колеги, увага! Я прошу зараз підтримати пропозицію продовжити ранкове пленарне засідання Верховної Ради України до завершення розгляду законопроекту про мову. Приймається така пропозиція? Я надам усім фракціям по 1 хвилині. Домовилися, колеги? Прошу всіх підготуватися до голосування.

Я ставлю на голосування пропозицію продовжити ранкове пленарне засідання Верховної Ради України до завершення розгляду законопроекту про мову.

Прошу голосувати.

«За» – 248.

Рішення прийнято.

Зараз я надаю слово для виступів від кожної фракції по 1 хвилині. Хто виступатиме від фракції «Блок Петра Порошенка»? (*Шум у залі*). Добре, потім виступите. Спочатку виступатимуть від фракції «Народний фронт». Хто виступатиме?

Княжицький. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановні колеги! Я закликаю вас усе-таки читати законопроекти. Я підтримав би законопроект колеги Лесюка, але в мене є відповідальність перед майбутнім, тому що цей проект фактично легалізує регіональні мови і заохочує сепаратизм (*Оплески*). Хоча в законопроекті напряду не йдеться про регіональні мови, фактично вони запроваджуються. Кожне село може оголосити себе місцем застосування мов меншин і почати боротися за свої права.

За відсутності формальних юридичних механізмів реалізації своїх прав боротьба перейде в неформальну площину і що важливо, відбуватиметься під антиукраїнськими гаслами й розколуюватиме суспільство. Ми врахували ваші пропозиції і до другого читання законопроекту врахуємо. Ще раз кажу, що законопроект № 5670-д, над яким ми працювали, – це проект фракції «Блок Петра Порошенка», ваші депутати були найактивнішими.

Ярославе, не розколуйте країни. На це дивляться всі наші кандидати в президенти, деякі з них тут, у залі, і соромно, бо переживаємо за майбутнє. Зніміть свій законопроект. Ми не проти вас, ми спільно боремося за Україну.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Далі за вимогами. Від Радикальної партії Олег Ляшко, 1 хвилина.

ЛЯШКО О.В. Президент Порошенко по всій країні розвісив білборди: «Віра. Мова. Армія». Коли ось тут розглядали послання Президента, я сказав, що для нього питання віри, мови, армії – це передвиборна спекуляція і технології. Сьогоднішні голосування в парламенті, коли президентська фракція не підтримує законопроект про українську мову, є підтвердженням для всієї країни, що для Президента Порошенка питання віри, мови, армії – це чистої води спекуляції, чим він усе життя і займається. Він сьогодні намагається з бордів обдурити народ, як він любить українську мову. Любиш, Петре, українську мову, дай команду своїм голосувати за законопроект про мову. Любиш Україну, говори українською в рідній сім'ї і в рідному оточенні. А коли на білборди фарисеї виносять одне, а тут, у парламенті, валять важливий законопроект про мову, знову хочуть надурити народ. Не вийде, ми розкриємо людям очі, бо ми голос українського народу в цьому парламенті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від фракції «Блок Петра Порошенка» Оксана Білозір. Будь ласка, пані Оксано.

БЛОЗІР О.В. Колеги, законопроект № 5556 підписали 33 народні депутати, які сьогодні представляють всі фракції українського парламенту, це не законопроект «Блоку Петра Порошенка». Я прокоментую те, що ви говорите про регіональну політику. Вибачте, але національні меншини в повітрі не живуть. Національні меншини живуть на конкретних територіях, біля кордонів своїх національних держав, де послуговуються своєю мовою, і наш законопроект дає можливість їм там користуватися своєю мовою повною мірою. У цьому законопроекті немає жодного сепаратизму, і не маніпулюйте цим. У вашому законопроекті є ківаловська стаття, яка перейшла ще з ківаловського закону. Ви бачите, що в нас сьогодні немає іншого виходу, як прийняти спільне рішення. Давайте не будемо займатися пінг-понгом і перекидати з одного боку в інший. Хіба ми не здатні об'єднати два законопроекти і зробити один правильний?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте ще 30 секунд. Завершили, так?
Євген Рибчинський, 1 хвилина. Будь ласка, пане Євгене.

РИБЧИНСЬКИЙ Є.Ю. Росія більше боїться української мови, аніж ядерних бомб. Це реально видно в цьому залі. Сьогодні ми чітко бачимо, хто є справжніми агентами Кремля, хто реально бореться з мовою, з державою, хто знищує основу державності. Я закликаю «Блок Петра Порошенка», більшість хлопців і дівчат якого я дуже люблю і поважаю, сьогодні проголосувати за законопроект № 5670-д і не робити своєму шефу дуже великих проблем.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, прошу уваги! Наше завдання сьогодні тут, у залі, полягає в тому, щоб не намагатися знищити один одного політично, а проголосувати закон про мову. Як людина, яка багато у своєму житті віддала для цього, я вас благаю: не перетворюйте це в політичні передвиборні дебати.

Зараз я надам слово людині, яка своїм виступом розв'яже проблему, і ми за 2 хвилини приймемо закон. Так буде, бо моя ціль – прийняти закон.

Ігор Гринів, 1 хвилина.

ГРИНІВ І.О. Друзі! Усіх вас цікавить позиція нашої фракції, і ви її зараз почуєте. Ми хочемо, щоб усі робили висновки з уроків нашої історії. Не раз Україна, дійсно, ставала заручником політичних дискусій і боротьби за те, хто більший патріот. Ми голосуватимемо за законопроект, на якому ви наполягаєте. Зі свого боку, під час роботи над законопроектом у другому читанні ми наполягатимемо на врахуванні всіх поправок, щоб видалити з нього недолугі речі (*Оплески*).

Повірте, робимо це лише тому, що Україна сьогодні в небезпеці, а ви все робите для того, щоб її штовхнути в прірву. Але ми не дамо цього зробити і будемо голосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую (*Шум у залі*).

Колеги, користуючись правом, я припиняю обговорення і зараз поставлю на голосування пропозицію повернутися до законопроекту № 5670-д.

Ставлю на голосування пропозицію повернутися до доопрацьованого комітетом законопроекту № 5670-д. Вітаю фракцію «Блок Петра Порошенка».

Колеги, прошу вас одностайно підтримати пропозицію про повернення до законопроекту № 5670-д. Голосуємо.

«За» – 263 (*Оплески*).

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття за основу законопроекту [№ 5670-д](#) з урахуванням тих поправок, які для стенограми озвучив голова комітету Микола Княжицький: врахування пропозицій і рекомендацій Венеціанської комісії, законів України «Про освіту» і щодо квот на радіо і телебаченні, який ми прийняли, зменшення кількості виконавчих структур, зокрема, вилучення положення про започаткування інституту мовних інспекторів.

Прошу підтримати, колеги. Голосуємо. Кожен патріот у залі підтримає цей об'єднуючий, фундаментальний законопроект. Це справа нашої честі й відповідальності.

«За» – 261.

Рішення прийнято.

Вітаю український зал.

Одного дня тут, у залі, ми не змогли зупинити прийняття закону «Колесніченка – Ківалова». Задля цього я робив все можливе. Ми чекали того дня і моменту, коли зможемо вийти на нормальну дискусію і прийняти сучасний європейський закон.

Вітаю всіх. Слава Україні!

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слава Україні!

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слава Україні!

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні колеги, коротке оголошення. Напередодні в Комітеті з питань європейської інтеграції відбулася акція за участі народних депутаток України, дружини Президента, громадських діячок, які на старих дерев'яних дощечках із покрівлі церкви Святого Юра, що у Дрогобичі, малювали янголів надії.

О 14 годині на першому поверсі Верховної Ради України в рамках благодійного проекту «Ангели надії» розпочалася виставка цих робіт. Вони виставлені на аукціон, і всі кошти від цього благодійного проекту будуть спрямовані до Центру реабілітації воїнів АТО «Фенікс». Просимо завітати, подивитися і підтримати цей проект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я хочу зробити повідомлення. Під час реєстрації законопроекту про санкції також був підпис Оксани Корчинської, але з технічних причин її прізвище не було зафіксовано. Я публічно оголошую, що Оксана Корчинська була співавтором законопроекту про санкції, а також долучилася до його розробки. Пані Оксана Корчинська зробила великий внесок для прийняття такого закону та його пропаганди, за що їй дуже дякую.

Колеги, це було дуже важливих півдня нашої роботи. Ми прийняли надважливі закони і показали, що український парламент здатен приймати фундаментальні рішення історичної ваги.

Я хочу всім подякувати за розуміння, стриманість і найголовніше – за великий патріотизм і бажання знайти компроміс.

Колеги, ранкове пленарне засідання Верховної Ради України оголошується закритим. О 16 годині ми розпочинаємо розгляд питання про зняття недоторканності, тому прошу всіх прибути до залу для продовження нашої роботи.

Дякую.